

ความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี  
ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์  
UBON RATCHATHANI UNIVERSITY GRADUATES' OPINIONS  
TOWARDS SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES COURSES  
UNDER GENERAL EDUCATION PROGRAM

กิติพร ไช้ประการ  
กฤตยา ไชยศิริวามงคล

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี  
เงินอุดหนุนทั่วไป ประจำปีงบประมาณ 2541

**ความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี  
ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**  
Ubon Ratchathani University Graduates' Opinions towards Social Sciences  
and Humanities Courses under General Education Program  
กิติพร ไช้ประการ<sup>1</sup> และกฤตยา ไชยดีความงคล<sup>2</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง 2) เพื่อทราบถึงความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่อเนื้อหา รูปแบบของกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บัณฑิตมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จากคณะวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ รุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 174 คน คิดเป็นร้อยละ 44.7 ของประชากรทั้งหมด โดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ( Simple random sampling )

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการศึกษาปรัชญา หลักการ จุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป รวมทั้งเอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลทั่วไปของบัณฑิต 2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริงของวิชาศึกษาทั่วไป 3) รายวิชาที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริง 4) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเครื่องมือดังกล่าวมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) = 0.78 วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรม SPSS/ PC<sup>+</sup>

**ผลการวิจัย**

1. ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีดังนี้
  - 1.1 ประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก โดยบัณฑิตชายและหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่บัณฑิตต่างคณะ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P < 0.05$ )
  - 1.2 วิชาที่ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกล รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด คือ วิชามนุษยกับสังคม

<sup>1</sup> คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 34190

<sup>2</sup> โครงการจัดตั้งคณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี 34190

2. ข้อเสนอแนะของบัณฑิต เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

2.1 เนื้อหาวิชา ควรให้สอดคล้องและเน้นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยควรเพิ่มวิชาที่มีสาระเกี่ยวข้องกับกฎหมาย จิตวิทยา วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลธรรมและจริยธรรม

2.2 กิจกรรมการเรียนการสอน ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ให้มากขึ้น ทักษะศึกษานอกสถานที่ มีการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม

2.3 ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 ผู้สอน ควรเป็นอาจารย์ประจำ และมีผู้ทรงคุณวุฒิบรรยายพิเศษในบางหัวข้อ หากรายวิชาใดมีผู้สอนหลาย ๆ คน ควรมีทิศทางการสอนและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน และมีทักษะในการสอนอย่างเป็นลำดับขั้น

2.3.2 สื่อการสอน ควรเตรียมอุปกรณ์เครื่องใช้ให้พร้อมอยู่เสมอ ตัวหนังสือบนแผ่นใส ควรเขียนตัวใหญ่เฉพาะหัวข้อสำคัญ

2.3.3 เอกสารการเรียนการสอน ควรเป็นเนื้อหาที่เสริมความรู้จากการบรรยาย ทันเหตุการณ์และมีจำหน่ายก่อนเรียน

2.3.4 การวัดและประเมินผล ควรมีการประเมินผลย่อย ๆ หลายครั้ง ไม่ใช่ประเมินจากการสอบกลางภาคและปลายภาคเท่านั้น

## Abstract

The purposes of this study are of two folds : Firstly, to investigate Ubon Ratchathani University graduates' opinions towards the usefulness and the applications of Social Sciences and Humanities courses under General Education Program. Secondly, to investigate Ubon Ratchathani University graduates' opinions towards the content, activities, visual aids in teaching and learning and other relevant issues concerning Social Sciences and Humanities courses under General Education Program.

Sample subjects, who were selected by means of simple random sampling method, were 174 Ubon Ratchathani University graduates from three faculties : Science, Agriculture and Engineering. The sample was the representations of 44.7 percent of the populations.

The instrument which was a questionnaire constructed by the researcher, who investigated educational philosophy, principles, goals of General Education Program, other relevant research materials and dissertation, is also focused on the goals of General Education Program..

The questionnaire is divided into 4 parts :

1. The respondents' background information.
2. The opinions concerning the usefulness and the applications of these courses in real life situation.
3. The subject that helps the graduates have visions, think critically and apply the knowledge with daily life situation.
4. The suggestions concerning content, teaching and learning activities and visual aids.

The instrument of which data are analyzed by SPSS/PC<sup>+</sup>.has the 0.78 reliability.

Results :

1. The graduates' opinions towards Social Sciences and Humanities courses under General Education Program are as follows :

1.1 The Usefulness and the applications in real life situation are between the scales of moderate and much. Male and female graduates have no different opinions.

whereas the opinions of graduates from different faculties are statistically significant ( $P < 0.05$ ).

1.2 Man and Society is the subject that helps the graduates have visions, think critically and apply the knowledge with daily life situation.

2. The graduates' suggestions concerning teaching and learning Social Sciences and Humanities under General Education Program are as follows :

2.1 Content should be relevant and focused on daily life in order to be aware of the changing society. In addition, the courses such as law, psychology, local culture, folk culture, moral and ethical issues should be provided.

2.2 Teaching and learning activities should encourage the students to participate in expressing opinions and critical comments. Study tour with group work on team work should also be provided.

2.3 Other relevant issues are as follows :

2.3.1 Lecturers should be regular instructors and some guest speakers who lectures some particular topics.

2.3.2 Visual aids should be well equipped. Important topics should be well written on the transparency.

2.3.3 Teaching and learning materials should include supplementary content of the lecture, up-to-date and well-prepared for students before starting their classes.

2.3.4 Assessment and evaluation should include small quizzes, not only mid-term examination and final examination.

## กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. พัทยา สายหนู อดีตที่ปรึกษาสถาบันภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ จนกระทั่งผู้วิจัยเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษางานวิจัยเรื่องนี้

ขอขอบคุณ อาจารย์บรรทม สุระพร อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์ สถิติ และคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่กรุณาให้คำปรึกษาเรื่องการใช้สถิติสำหรับการวิจัย ขอขอบคุณอาจารย์ อรุณี ยี่ทอง หัวหน้ากลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่ได้กรุณาตรวจสอบภาษาอังกฤษให้งานวิจัยชิ้นนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่เสียสละเวลาและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่สนับสนุนเงินหมวดอุดหนุนทั่วไป แผนงานวิจัย งบประมาณประจำปี 2541

กิติพร ไช้ประการ

กฤตยา ไชยศิริวามงคล

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตารางและภาพ	ช
<b>บทที่ 1 บทนำ</b>	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
<b>บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b>	
2.1 การบรรยายพิเศษ	4
2.2 งานวิจัย	7
2.3 งานปฏิบัติการศึกษา	20
2.4 งานวิชาการอื่น ๆ	22
<b>บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย</b>	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	24
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	25
3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย	25
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
3.5 การประมวลผลข้อมูล	26
3.6 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล	26
<b>บทที่ 4 ผลการวิจัย</b>	
4.1 ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	27
4.2 ข้อเสนอแนะของบัณฑิต เกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	29
<b>บทที่ 5</b>	
5.1 ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์	31
5.2 ข้อเสนอแนะของบัณฑิต เกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง	32

เรื่อง	หน้า
บทที่ 6 สรุป และเสนอแนะ	
6.1 สรุป	33
6.2 เสนอแนะ	34
เอกสารอ้างอิง	35
ภาคผนวก	37

## สารบัญตารางและภาพ

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง	24
ตารางที่ 2 ความคิดเห็นของบัณฑิตจำนวน 174 คน ที่มีต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง	28
ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของบัณฑิต แยกตามเพศและคณะที่มีต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง	28
ภาพที่ 1 ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อรายวิชาที่ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกล รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	29

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดเป้าหมายในส่วนของการอุดมศึกษาไว้ประการหนึ่งว่า "ทบวงมหาวิทยาลัยจะส่งเสริมสนับสนุนให้มหาวิทยาลัย / สถาบันในสังกัดเร่งระดมจัดทำโครงการที่เน้นการผลิตนิสิตนักศึกษาด้านจริยธรรมให้มากเป็นพิเศษ เพื่อเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยึดมั่นในคุณธรรม รู้จักคิดสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงาม อันเป็นประโยชน์ต่อสังคม"

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้มีการสัมมนาและประเมินผลการจัดการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526, อ้างถึงใน สำเร็จ บุญเรืองรัตน์, 2538) ได้สำรวจสภาวะการศึกษาของประเทศ แล้วรายงานสรุปในส่วนของการอุดมศึกษาว่า ควรปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้สมบูรณ์อย่างแท้จริง

ต่อมาในปี 2528 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้ประเมินสภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 แล้วรายงานปัญหาด้านการปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาไว้ประการหนึ่งว่า ควรปรับปรุงให้ผู้ศึกษามีความรู้ความสามารถ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคม รวมทั้งมีความสามารถในการสร้างงาน เพื่อประกอบอาชีพอิสระได้ด้วย

ในปี 2530 เป็นปีที่แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 สิ้นสุด และเป็นปีที่เริ่มต้นแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้รายงานสรุปผลการสัมมนาแนวทางปฏิรูปการศึกษาในส่วนของการอุดมศึกษาว่า การผลิตบัณฑิตในด้านที่ปรารถนาให้บัณฑิตเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถทางวิชาการและความสามารถในการประกอบอาชีพ ยังไม่บรรลุเป้าหมายของการอุดมศึกษา

ดังนั้น ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 มีการกำหนดนโยบายไว้ประการหนึ่งว่า มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และให้มีความสามารถในการสร้างงานและประกอบอาชีพอิสระได้

แต่ผลการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว ก็ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ทบวงมหาวิทยาลัย จึงต้องจัดประชุมสัมมนาวางนโยบายและหาแนวทางพัฒนาบุคลิกภาพและจริยธรรมของนิสิต และมีประกาศทบวงมหาวิทยาลัยเรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2532 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ให้เป็นวิชาที่มุ่งเน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติของตนเอง ผู้อื่นและสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษาและกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสมโดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต (มหาวิทยาลัย ทบวง, 2532)

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เป็นสถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง มีปรัชญาการศึกษาที่มุ่งปรับคุณภาพชีวิตและขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อสร้างให้บุคคลมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพได้เต็มศักยภาพและหล่อหลอมให้เป็นผู้มีจริยธรรม เพื่อเป็นรากฐานที่ดีของสังคม (อุบลราชธานี มหาวิทยาลัย, 2538)

สถาบันภาษาและวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่รับผิดชอบหน้าที่สอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ให้กับนักศึกษาทุกคณะของมหาวิทยาลัย จึงสนใจที่จะศึกษาว่าบัณฑิตของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีนั้น สามารถนำความรู้ความเข้าใจในวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้จริงมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตในเรื่องดังกล่าวข้างต้น

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิต เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริงของวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

1.2.2 เพื่อทราบถึงข้อคิดเห็นของบัณฑิต ที่มีต่อเนื้อหา รูปแบบของกิจกรรม สื่อการเรียนการสอน และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

### 1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้ทราบข้อมูลที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อการเรียนการสอน รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

### 1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 วิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ หมายถึง รายวิชาบังคับสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีทุกคณะของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ที่เปิดสอนในปีการศึกษา 2533-2538 จำนวน 4 รายวิชา ได้แก่

- 1402 100 : มนุษย์กับสังคม
- 1402 101 : เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจเบื้องต้น
- 1403 100 : มนุษย์กับอารยธรรม
- 1403 101 : วัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บัณฑิตมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2533 - 2538

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ศึกษารวบรวมจากกิจกรรมต่าง ๆ 4 รูปแบบ ดังนี้คือ การบรรยายพิเศษ งานวิจัย งานปฏิบัติการศึกษา และงานวิชาการด้านอื่น ๆ เช่น ประชุมสัมมนา เป็นต้น

#### 2.1 การบรรยายพิเศษ

2.1.1 การบรรยายพิเศษเรื่อง “แนวคิดในการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป” ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน (2541) ได้บรรยายเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2539 ณ โรงแรมปรีนซ์ พาเลศ กรุงเทพมหานคร ในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “การจัดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต” โดยกล่าวถึงวิชาศึกษาทั่วไปในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

##### 2.1.1.1 ความหมายของวิชาศึกษาทั่วไป

มีอยู่ 3 คำที่ใช้กันมาก คือ

1. Liberal Education หมายถึง ให้คนได้รับการพัฒนา เพื่อก่อให้เกิดความเรื่องปัญญา และคุณธรรม
2. Foundation Education หรือวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นคำที่ใช้กันมากในประเทศสหรัฐอเมริกา และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517 รวมทั้งเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2525 ซึ่งใช้คำนี้ โดยหมายถึง วิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งตรงกันข้ามกับวิชาเฉพาะ (Specialized Education)
3. General Education หรือวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2532 ได้ใช้คำนี้ โดยหมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีความเข้าใจธรรมชาติ ตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้ สามารถคิดอย่างมีเหตุผล สามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายได้ดี เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต และดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดี

##### 2.1.1.2 ประวัติการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป

ปรัชญาเมธี Sir John (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2541) ได้ให้แนวคิดที่ว่า คนต้องเป็นคนก่อนที่จะประกอบอาชีพเป็นครู แพทย์ หรือวิศวกร ดังนั้น การจะพัฒนาคนเข้าสู่วิชาชีพต่าง ๆ ต้องทำให้คนนั้นเป็นคนก่อน ซึ่งจะเกี่ยวพันกับปรัชญาการศึกษาของแต่ละยุคแต่ละสมัยของสังคม หรือเป็นเรื่องของกาละ (เวลา) และเทศะ (สถานที่) ซึ่งในแต่ละยุคมีลักษณะ ดังนี้

1. ยุคกรีกและโรมัน การอุดมศึกษาเป็นการมุ่งพัฒนาความเรื่องปัญญาและคุณธรรมของคน (Wisdom and goodness) คนที่ผ่านการศึกษาระดับอุดมศึกษาต้องมีความเรื่องปัญญาและได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรม ในยุคนี้จะไม่มีการสอนวิชาชีพ ฉะนั้นจึงเป็นยุคที่พัฒนาคนให้มีความคิดอย่างอิสระ ใฝ่หาความรู้ด้วยตนเอง เข้าถึงสิ่งจะและความรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นยุคของการพัฒนาสติปัญญาและความคิด (to free and enlarge the man and mind)

2. ยุคสมัยกลาง วัตถุประสงค์ของการอุดมศึกษาในยุคนี้ครอบคลุมถึงวิชาชีพ ดังเห็นได้จากมีการผสมผสานระหว่างศิลปศาสตร์และวิชาชีพ (Liberal Education & Technical Education) ซึ่งปรัชญาเมธีชาวอังกฤษชื่อ Alfred North Whitehead ได้กล่าวว่า They can be no adequate technical education which is not liberal and no liberal education which is not technical ซึ่งหมายความว่า หลักสูตรวิชาชีพที่ดีจะขาดวิชาศิลปศาสตร์ไม่ได้ และหลักสูตรศิลปศาสตร์ที่ดีต้องมีวิชาชีพด้วย

3. ยุคปัจจุบัน หลักสูตรระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะหลักสูตรระดับปริญญาตรี ต้องมีความผสมผสานระหว่างความรู้ด้านศิลปศาสตร์กับวิชาชีพในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้บัณฑิตมีความรอบรู้และรู้สึกในแต่ละวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บัณฑิตมีความสมบูรณ์ทั้งในแง่ความเป็นคน (Manhood) และกำลังคน (Manpower)

#### 2.1.1.3 ความเป็นมาของวิชาชีพศึกษาทั่วไปในประเทศไทย

ทบวงมหาวิทยาลัย ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของวิชาชีพศึกษาทั่วไปอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือได้ประกาศใช้เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี เพื่อเป็นแนวทางการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษา ตามลำดับ ดังนี้

1. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2517 ได้กำหนดหน่วยกิตของหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งต่อมาเรียกว่า หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต ประกอบด้วย กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ (ต้องเรียนทั้งกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์) โดยกำหนดให้เรียนกลุ่มวิชาละไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

2. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2525 ได้ระบุว่าหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปหมายถึง วิชาที่ครอบคลุมรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และวิทยา

ศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต โดยมีจำนวนหน่วยกิต กลุ่มวิชาละไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต นอกจากนี้ได้ระบุถึงการจรรายวิชาพื้นฐานทั่วไปว่าอาจจัดเป็นลักษณะรายวิชาเดียว หรือลักษณะบูรณาการในรูปใด ๆ ก็ได้ที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาดังกล่าวข้างต้น

3. เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2532 ได้เปลี่ยนจาก หมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป เป็นหมวดวิชาศึกษาทั่วไป วัตถุประสงค์และวิธีการจัดโครงสร้างหมวดวิชาศึกษาทั่วไปไว้ชัดเจน กล่าวคือ ลักษณะการจรรายวิชาเป็นลักษณะบูรณาการเพื่อให้ผู้เรียนรอบรู้ทั้งตนเองและผู้อื่น เข้าใจธรรมชาติ ตนเอง และสังคม สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดการศึกษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไปได้หลากหลาย คือ อาจจะเป็นรายวิชาหรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมสาระของกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์ ในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป โดยให้มีจำนวนหน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต โดยไม่ระบุว่าในแต่ละกลุ่มวิชาต้องเรียนไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิตเหมือนฉบับที่ 1 และ 2

#### 2.1.1.4 การสอนวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษา

การเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปในระดับอุดมศึกษาเป็นการจัดการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาจากการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการจัดหลักสูตรให้มีลักษณะต่อเนื่อง เพิ่มเติมให้สมบูรณ์และเพิ่มเติมใหม่ เช่น การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการฟัง พูด อ่าน และเขียน และในระดับอุดมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถเพิ่มเติมจากระดับมัธยมศึกษา เช่น ในด้านการอ่าน ให้มีความรู้ความสามารถอ่านตำราและหนังสือในสาขาวิชาที่ศึกษา และในด้านการเขียนให้มีความรู้ความสามารถเขียนรายงานทางวิชาการในสาขาวิชาที่ได้ศึกษา เป็นต้น

#### 2.1.1.5 แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป

1. การบริหารและหน่วยงานรับผิดชอบ การจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ควรมีหน่วยงานหรือสาขาวิชาที่รับผิดชอบโดยตรง มีการบริหารในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งมาจากภาควิชาต่าง ๆ ร่วมกันประสานและกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป และสอดคล้องกับภาระงานที่ได้รับมอบหมายภายในสถาบัน และเอกลักษณ์ของแต่ละสถาบัน

2. การจัดเนื้อหาการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ควรเป็นลักษณะรายวิชาที่มีเนื้อหาวิชาด้านศึกษาทั่วไปโดยเฉพาะ และไม่ควรเป็นหลักสูตรที่มีเนื้อหาวิชาเบื้องต้นในสาขาวิชาเฉพาะ กล่าวคือ ควรมีเนื้อหาวิชาในลักษณะสหวิทยาการ เพื่อให้บัณฑิตมีความรอบรู้ ดำรงตนอยู่ในสังคมและการประกอบอาชีพต่อไป

3. คณาจารย์ผู้สอน ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป มีความถนัดและความสนใจในการสอนวิชาศึกษาทั่วไป
4. วิธีสอน ควรสอนเป็นทีม (Team Teaching) และควรมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา และเน้นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษาด้วย
5. ตำราสื่อและโสตทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ต้องพัฒนาให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับวิธีสอน

#### 2.1.1.6 แนวคิดในการพัฒนาความเป็นคน

จากกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคมพ.ศ. 2539 ที่ได้ทรงกล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาเพียงอย่างเดียวยังไม่พอ เนื่องจากไม่มีชีวิตจิตใจ ดังนั้น ควรคำนึงถึงกระบวนการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดี โดยการเน้นการเรียนการสอนที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา นักศึกษากับนักศึกษา นักศึกษากับสภาพแวดล้อม นักศึกษากับบุคคลภายนอก

ดังนั้น การดำเนินการเพื่อให้บัณฑิตมีความเป็นคนอย่างสมบูรณ์ มีคุณธรรมและจริยธรรมเกิดขึ้นในตัวบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการสอดแทรกในทุกกิจกรรมที่สามารถกระทำได้ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาจะทำให้บัณฑิต/นักศึกษาได้สัมผัสหรือเกี่ยวข้องตลอดระยะเวลาของการศึกษา จะทำให้บัณฑิต/นักศึกษานำไปใช้เป็นแนวทาง หรือก่อให้เกิดค่านิยมในด้านการดำเนินชีวิตต่อไปได้ ฉะนั้น การพัฒนาความเป็นคนมิใช่เกิดจากการจัดวิชาศึกษาทั่วไปในหลักสูตรเพียงประการเดียว คณาจารย์มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ด้วยวิธีการสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในการเรียนการสอนทุกรายวิชาหรือทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ดีในสถาบันอุดมศึกษาจะเสริมสร้างการพัฒนาความเป็นคนที่สมบูรณ์ในบัณฑิตด้วย

## 2.2 งานวิจัย

เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน คำว่า "วิชาพื้นฐานทั่วไป" ที่ผู้วิจัยใช้ต่อไปนี้จะมีความหมายเดียวกันกับ "วิชาศึกษาทั่วไป" ในปัจจุบัน

2.2.1 งานวิจัยเรื่อง "สภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป" ซึ่งไพฑูริย์ ลินลารัตน์ และทองอินทร์ วงศ์โสธร (2526) ได้ทำการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไปในด้านจุดมุ่งหมาย รูปแบบและเนื้อหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป รวมทั้งลักษณะและปัญหาในการเรียนการสอน

งานวิจัยดังกล่าว ได้กล่าวถึงแนวความคิดเกี่ยวกับวิชาพื้นฐานทั่วไปว่า เป็นวิชาที่เน้นให้ผู้จบการศึกษาคือเป็นคนดี มีคุณธรรม มีความคิด และความรู้ทั่วไปตามแนวทางที่สังคมโดยเฉพาะผู้มีอำนาจในการจัดการศึกษาต้องการ

แนวความคิดข้างต้น มีมานานแต่เริ่มต้นจัดการศึกษาอุดมศึกษาในระบบใหม่ คือรูปแบบของตะวันตก โดยได้ริเริ่มจัดในสาขาวิชาทางครุศาสตร์หรือการฝึกหัดครูก่อน หลังจากนั้นมา แนวความคิดนี้ได้รับความสนใจและนำไปใช้เพื่อจุดมุ่งหมายต่าง ๆ กันในหลายสาขาวิชาและหลายสถาบัน ซึ่งได้แก่

#### 2.2.1.1 จุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปหรือวิชาศึกษาทั่วไป พบว่า

จุดมุ่งหมายชุดแรก : ให้ผู้เรียนมีความรู้กว้าง

แนวคิดและวิธีการของวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งใช้คำภาษาอังกฤษว่า Foundation Education ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อแนวคิดในการจัดการศึกษาของไทยอย่างจริงจังและเป็นรูปแบบอย่างแท้จริง คือการจัดหลักสูตรในสาขาวิชาครุศาสตร์หรือการศึกษา โดยเริ่มจัดในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 ทั้งนี้หลักสูตรดังกล่าวมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้างนอกเหนือไปจากวิชาชีพครูของตนเอง กล่าวคือ มีความรู้กว้างในวิชาการสาขาต่าง ๆ มีความรู้กว้างในเรื่องของการใช้ชีวิตประจำวัน และมีความรู้กว้างในเรื่องราวของสังคมไทย

แนวคิดและวิธีการของการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปที่ปรากฏในหลักสูตรของคณะครุศาสตร์ นับเป็นหลักสูตรและเป็นการดำเนินการจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างมีระบบเป็นครั้งแรก และเป็นคณะเดียวในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุดมุ่งหมายชุดสอง : ให้ผู้เรียนมีสติปัญญากว้างขวางและมีความสมดุล

หลังจากที่หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตจัดในรูปแบบของวิชาพื้นฐานทั่วไปได้ 5 ปี ในปี 2505 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างเต็มรูปและมีความสมบูรณ์ทั่วทั้งมหาวิทยาลัย โดยจัดตั้งคณะศิลปศาสตร์ขึ้นในปีดังกล่าว เพื่อให้ให้นักศึกษามีความรู้และทัศนคติที่กว้างขวางในด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ เข้าใจสภาพแวดล้อมของสังคมและจิตใจมนุษย์ ตลอดจนมีความรู้พื้นฐานต่อเนื่องกับแขนงวิชาชีพเฉพาะด้านที่ผู้เรียนเลือก โดยนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทุกคนต้องเรียนหลักสูตรวิชาพื้นฐานที่คณะศิลปศาสตร์ดำเนินการสอนก่อน แล้วจึงไปเรียนในสาขาวิชาของตน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จึงถือได้ว่าเป็นมหาวิทยาลัยแรกที่จัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปให้นักศึกษาทั้งมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ต่อมา

ความพยายามจัดหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปในช่วงปี 2505 เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาการยึดติดและผูกมันในวิชาชีพของผู้เรียน อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่กว้างขวางและสติปัญญาที่สูงส่งพร้อมกันไป ความพยายามในประการหลังนี้เอง คือความพยายามที่จะให้ผู้เรียนมีความกว้างขวางในทางความรู้ ความคิดและสติปัญญาซึ่งมีลักษณะเฉพาะ และแตกต่างไปจาก

ความรู้กว้างในสาขาวิชาต่างๆ ในจุดมุ่งหมายชุดแรก ความกว้างขวางในข้อนี้ต้องอาศัยความรู้จากวิชาการในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์เป็นเครื่องมือ ดังคำกล่าวของศาสตราจารย์ ดร. อุดล วิเชียรเจริญ อดีตคณบดี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กล่าวไว้ว่า

“การศึกษาในมหาวิทยาลัย ควรจะตั้งความมุ่งหมายให้เป็นรูปผสมระหว่างการศึกษาเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ความสามารถในทางปัญญาของบุคคลควบคู่ไปกับการให้การศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถประกอบอาชีพและทำงานในวิชาชีพได้ด้วย”

จุดมุ่งหมายชุดสาม : ให้ผู้เรียนจบไปเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ รู้จักสังคมและมีคุณภาพ

หลังจากได้มีแผนพัฒนาประเทศและดำเนินการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ไปชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้ว ในช่วงปลายของแผนก็เริ่มมีความสงสัยและโต้ถามเกี่ยวกับแนวทางและผลของการพัฒนาแนวทางดังกล่าวมากขึ้น เพราะการพัฒนาเสริมค่านิยมทางวัฒนธรรมมาก ความสงสัยเหล่านี้ได้เริ่มต้นและขยายกว้างในวงการอุดมศึกษาาก่อนอื่น เพราะเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดและเรียนรู้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน และรวดเร็ว ถูกต้องกว่ากลุ่มบุคคลอื่น ทำให้เกิดการพิจารณาปัญหาต่างๆ ในสังคมขึ้นอย่างกว้างขวาง นำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรโดยเฉพาะหลักสูตรในกลุ่มของวิชาพื้นฐานทั่วไป

ในปี 2513 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2526) ได้จัดประชุมสัมมนาเรื่อง วิกฤตทางวิชาการในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ประชุมสัมมนามีมติเห็นว่าควรจะต้องเร่งให้มีการอบรมให้บัณฑิตมีภูมิปัญญา รอบรู้กว้างขวางในวิทยาการสาขาต่าง ๆ และต้องมีการอบรมขัดเกลาจิตใจให้เป็นบัณฑิตที่มีมโนธรรม (Conscience) และซาบซึ้งในคุณธรรม จริยธรรมซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตได้ดำเนินชีวิตในทางที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม

แนวคิดและข้อเสนอแนะจากการประชุม ส่งผลให้แต่ละคณะ ต่างพยายามจัดวิชาพื้นฐานทั่วไปกันเอง แต่ก็ยังไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตรงกัน จนกระทั่งปี 2519 จึงได้มีการจัดตั้งโครงการศึกษาทั่วไปขึ้น วิชาพื้นฐานทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเริ่มมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกันทั้งมหาวิทยาลัย นับแต่นั้นมา

สำหรับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 ได้จัดและปรับปรุงหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปครั้งใหญ่ โดยเน้นในเชิงสหวิทยาการอย่างเต็มที่ ซึ่งมีลักษณะของการจัดที่ผสมผสานวิทยาการและส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสังคมไทยมากยิ่งขึ้น (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน และทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2526)

นอกจากความพยายามของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว ผู้บริหารและคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็ได้ให้ความสนใจ จนได้มีการร่วมพิจารณาและมีมติผ่าน

ทบวงมหาวิทยาลัย ประกาศออกมาเป็นเกณฑ์ของทบวงฯ ที่บังคับใช้กับหลักสูตรของทุกมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย ในปี 2517 ที่ให้ทุกมหาวิทยาลัยต้องมีวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างน้อย 30 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงพยายามที่จะจัดการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป นอกเหนือไปจากวิชาชีพ โดยตรงของบัณฑิต โดยมุ่งเน้นให้บัณฑิตที่จบออกไปเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ตามที่ต้องการ กล่าวคือ เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะดังนี้

1. ความเป็นผู้มีปัญญา รู้จักคิดวิเคราะห์ปัญหา ริเริ่มก้าวหน้าและเห็นการณ์ไกล ความพยายามในด้านนี้ คือการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนวิชาที่เกี่ยวกับแนวความคิด วิธีการคิด และการหาเหตุผล ด้วยวิธีต่าง ๆ รวมทั้งการเรียนวิชาอื่น ๆ ให้กว้างขวางออกไป

2. ความเป็นผู้รู้สภาพแวดล้อมของตนเอง ทั้งในส่วนของตัวบุคคลและสังคม พร้อมทั้งการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ ความพยายามในด้านนี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ในสังคม นับแต่พื้นฐานความเจริญของมนุษย์ รวมทั้งเข้าใจความซับซ้อน ความกดดัน และความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งจะช่วยให้บัณฑิตเข้าใจสังคมและสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับตนเอง

คุณลักษณะในข้อนี้ มหาวิทยาลัยธรรมศานตร์เน้นมาก ดังเห็นได้จากการจัดให้มีรายวิชา มนุษย์กับวิทยาศาสตร์ มนุษย์กับสังคม มนุษย์กับภาวะร่างกายและจิตใจ เป็นต้น

3. ความเป็นผู้เห็นในคุณค่าของศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและความสวยงามของศิลปะ แนวคิดนี้ได้รับการเน้นในหลายสถาบัน ดังที่มีวิชาเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมให้นิสิต / นักศึกษาเรียน และเลือกเรียนกันอย่างกว้างขวาง

4. ความเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมสูง คุณสมบัติในด้านนี้ ถึงแม้ว่านักวิชาการจะเห็นความสำคัญโดยมีการกล่าวถึงเป็นลายลักษณ์อักษรในรูปของคำบรรยาย หรือรายงานสัมมนาและบทความที่แสดงถึงความต้องการ แต่ไม่มีแนวทางในการปฏิบัติในการจัดกิจกรรมหรือมีรายวิชาต่าง ๆ อย่างชัดเจน (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์และทองอินทร์ วงศ์โสธร, 2526)

จุดมุ่งหมายชุดที่สี่ ความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ : ผสานวิชาการและแก้ปัญหาสังคม

ในระหว่างปี 2515 และต่อมาจนถึงปี 2516 การเกิดเหตุการณ์เดินขบวนครั้งใหญ่ของนิสิตนักศึกษาจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรัฐบาลในเดือนตุลาคม 2516 นั้น มีผลให้มหาวิทยาลัยโดยเฉพาะ นิสิตนักศึกษาสนใจสภาพของสังคมมากขึ้น และเห็นว่ามหาวิทยาลัย ควรมีบทบาทในการรับใช้และแก้ปัญหาสังคม ดังนั้น สิ่งที่เน้นในจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไปในระยะนั้น คือ ความรู้ความเข้าใจ และความรับผิดชอบต่อสังคม รวมทั้งความเอจจริงเอจจังและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาของสังคม ควบคู่ไปกับจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ที่มีมาแล้วแต่เดิม

ด้วยเหตุนี้ ความคิดในเชิงของสหวิชาหรือการผสมผสานทางวิชาการในลักษณะของ Interdisciplinary หรือ Integrated Approach จึงได้รับการเน้นมากขึ้น เพราะแนวคิดนี้ นอกจากจะทำ

ให้ผู้เรียนเข้าใจปัญหาสังคมได้ดีแล้ว ในแง่ของวิชาการ ยังทำให้ผู้เรียนมองกว้าง และเห็นความเกี่ยวพันของวิชาการ และวิชาการกับชีวิตและสังคมได้ชัดเจนอีกด้วย

ความคิดดังกล่าวจึงเป็นพื้นฐานให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สร้างวิชาพื้นฐานทั่วไปในลักษณะเป็นสหวิชาชั้น 3 วิชาคือ อารยธรรม มนุษย์กับสังคม และธรรมชาติวิทยา ในขณะที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมีวิชาในเชิงสหสาขาวิชามาแต่ต้นแล้ว แต่ในช่วงปี 2519 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรโดยเพิ่มวิชาในเชิงสหสาขาวิชาให้มากยิ่งขึ้น ทั้งยังให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกมากขึ้น และให้อาจารย์มีส่วนร่วมในการสอนกว้างขวางขึ้น แนวคิดในการผสมผสานวิชาและแก้ปัญหาคอมพิวเตอร์ได้มีการนำเสนอกันกว้างขวางมากขึ้นในปีต่อ ๆ มา

จุดมุ่งหมายที่ห้า เพื่อความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ : ประเมินเก่าและเสนอใหม่

นับแต่ปี 2520 เป็นต้นมา มหาวิทยาลัยได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 เป็นอย่างมาก และในปีถัดมา ได้มีนโยบายของรัฐบาลให้มีการสอนว่าด้วยการยึดมั่นในชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ ส่งผลให้มีการปรับปรุงจุดมุ่งหมายและแนวทางของการศึกษาทั่วไปกันกว้างขวางขึ้น นอกจากนั้น นับตั้งแต่การประกาศใช้ระเบียบข้อบังคับของทบวงมหาวิทยาลัยในปี 2517 แต่ละสถาบันก็จัดกันกว้างขวาง หลายรูปแบบ หลายลักษณะ และในบางสถาบันก็มีปัญหาในด้านการบริหารภายในสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้นำไปสู่การวิเคราะห์ประเมิน และแสวงหาจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป รวมทั้งรูปแบบและแนวทางการบริหารที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ

ทบวงมหาวิทยาลัย ได้จัดให้มีการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่าง 2-4 สิงหาคม 2522 และในปี 2523 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตปัตตานี ได้จัดให้มีการประชุมเชิงวิชาการ เรื่อง การปรับปรุงหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปอีก และในปี 2524 ทั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่างก็มีการประชุมเพื่อประเมินโปรแกรมวิชาพื้นฐานทั่วไป พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางใหม่ที่เหมาะสมตามแต่สถาบันของตนเอง

ข้อสรุปในเชิงของจุดมุ่งหมายที่ตรงกันประการสำคัญ คือ ทุกฝ่ายเห็นว่าวิชาพื้นฐานทั่วไปควรมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างบุคลิกและคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ มีความรู้กว้าง มีคุณธรรม และมีทัศนคติที่ลึกซึ้งกว้างขวาง เข้าใจปัญหาของสังคม ไม่ใช่เป็นวิชาพื้นฐานของวิชาชีพ หรือพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ๆ ต่อไป

งานวิจัยของไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และทองอินทร์ วงศ์โสธร (2526) ได้วิเคราะห์เอกสาร เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไป หรือวิชาพื้นฐานทั่วไปในขณะนั้น สรุปว่า นับแต่ปี 2520 เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงของสังคมสิ่งแวดล้อม มีผลให้มหาวิทยาลัยมีการปรับตัวในการปรับปรุงหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปมีการปรับปรุงอย่างกว้างขวางและมีข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า รวมทั้งทางออกที่น่าสนใจหลายประการ แต่น่าเสียดายที่ข้อเสนอแนะเหล่านั้นไม่ได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง

เท่าใดนัก ทำให้การประเมินวิเคราะห์ และแนวทางใหม่ที่เสนอไว้ได้รับความหมาย กลับไปสู่จุดมุ่งหมายเดิม ๆ ที่ไม่ได้รับการเน้นด้านใดเป็นพิเศษ นอกจากการทำกันไปตามปกติ เท่านั้น

นอกเหนือไปจากการวิเคราะห์เอกสารแล้ว ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และทองอินทร์ วงศ์โสธร (2526) ได้สอบถามจากความเห็นของอาจารย์ผู้สอนด้วย เนื่องจากเห็นว่านโยบาย หรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ จะได้รับการนำไปสู่ปฏิบัติจริงเพียงใด หรือเมื่อปฏิบัติแล้วจะเปลี่ยนแปลงไปเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอน เป็นสำคัญ

การวิจัยดังกล่าว ได้สอบถามอาจารย์ผู้สอนจำนวน 306 คน จาก 9 มหาวิทยาลัย ผลสรุปพบว่า อาจารย์ที่สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปส่วนใหญ่เน้นจุดมุ่งหมายในการให้นิสิตนักศึกษา มีความคิดและสติปัญญากว้างขวางขึ้นเป็นหลักใหญ่ โดยอาศัยเนื้อหาจากวิชาต่าง ๆ โดยหวังว่าการเรียนวิชาต่าง ๆ จะทำให้ความคิด สติปัญญากว้างขวางขึ้น แต่จะได้ผลตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่นั้นเป็นอีกประเด็นหนึ่ง สำหรับจุดมุ่งหมายในทางสังคม ซึ่งเอกสารส่วนใหญ่เน้นมาก โดยเฉพาะในกลุ่มนักการศึกษา และผู้บริหาร อาจารย์เองไม่ใส่ใจความสนใจนัก จึงทำให้เห็นปัญหาชัดเจนว่าในกลุ่มผู้สร้างและผู้บริหารหลักสูตรคิดไว้นั้น จะมีบางข้อบางประเด็นไม่ได้รับความสนใจ ทั้งยังมีความไม่เข้าใจและไม่ได้นำไปปฏิบัติในกลุ่มอาจารย์เท่าที่ควร

#### 2.2.1.2 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาและข้อเสนอแนะในเรื่องของจุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไปที่งานวิจัยของไพฑูรย์ สีนลารัตน์และทองอินทร์ วงศ์โสธร สรุปไว้คือ

1. ยังมีความสับสนและคลาดเคลื่อนในจุดมุ่งหมายที่แท้จริง ระหว่างวิชาพื้นฐานทั่วไปกับพื้นฐานวิชาชีพ ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องทุกคน ทั้งผู้บริหารและผู้สอนจะต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนและถูกต้องตรงกัน
2. จุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป มักจะปรับและแปรเปลี่ยนตามปัญหาและสภาพแวดล้อมของสังคมไทยในแต่ละยุคแต่ละสมัย ดังนั้น ผู้เกี่ยวข้องควรจะได้ติดตาม ประมวล และประเมินสภาพการณ์ของสังคมอยู่เสมอ เพื่อปรับวิชาพื้นฐานทั่วไปให้เป็นประโยชน์โดยตรงต่อบัณฑิต โดยยังคงคุณค่าและความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไปในส่วนที่เป็นอุดมคติและหลักการที่จำเป็นสำหรับบัณฑิต ที่ไม่ว่าสังคมจะแปรเปลี่ยนอย่างไร คุณสมบัตินั้นก็ยังคงอยู่
3. ความเข้าใจของผู้สอนที่ไม่สู้จะเป็นไปในทางเดียวกัน โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปทางสายวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์กับอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปทางสายสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่กลุ่มผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่ว่าจะเป็นสายใดจะต้องร่วมกันพิจารณาถึงแนวทางที่ตรงกัน และแนวทางที่แตกต่างกันให้ชัดเจนก่อนลงมือสอน

4. ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้บริหารและอาจารย์ทุกคน โดยเฉพาะอาจารย์ที่สอนในสายวิชาชีพ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปกับอาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาชีพจะต้องทำความเข้าใจและเข้าใจให้ถูกต้องตรงกัน และมีลักษณะสร้างเสริมซึ่งกันและกัน

5. ความเข้าใจที่ไม่ตรงกันในจุดมุ่งหมาย ระหว่างกลุ่มผู้สร้างหลักสูตรกับผู้ใช้หลักสูตร คือ อาจารย์ผู้สอน ดังนั้น ควรประสานความเข้าใจในจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานตรงกัน อันจะก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างจริงจังและจริงใจในการพัฒนาบัณฑิตให้เป็นคนที่สมบูรณ์

จากความหลากหลายในแนวคิดและจุดมุ่งหมายของวิชาพื้นฐานทั่วไป จึงส่งผลต่อการจัดรูปแบบและเนื้อหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป ซึ่งงานวิจัยที่ทรงคุณค่าฉบับนี้ สรุปไว้คือ

### 2.2.1.3 รูปแบบของหลักสูตร

รูปแบบของหลักสูตร สามารถ แบ่งได้ 2 รูปแบบใหญ่ ๆ คือ

#### 1. แบบบังคับร่วม

หมายถึง หลักสูตรที่สถาบันหนึ่งหรือมหาวิทยาลัยหนึ่งจัดวิชาให้ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนเหมือนกันหรือใกล้เคียงกันทั้งมหาวิทยาลัย ทั้งนี้มหาวิทยาลัยจะจัดวิชาหลักจำนวนหนึ่งไว้ อาจจะเป็นวิชาเดียวให้เรียนกันทั้งมหาวิทยาลัยหรือวิชาที่ใกล้เคียงกันให้เลือกได้ แต่วิชาที่ให้เลือกนั้นมีเป้าหมายและสาระใกล้เคียงกัน ทดแทนกันได้เพื่อประโยชน์ในการจัดการและการบริหาร

การจัดวิชาในลักษณะนี้ จึงมักเป็นรายวิชาในเชิงของสหวิทยาการ และมีลักษณะกว้างมากกว่าเจาะลึกเฉพาะสาขาใดสาขาหนึ่งเท่านั้น โดยเหตุนี้จึงมักจะจัดและดำเนินการโดยกลุ่มคนหรือร่วมกันคิดจากหลายสาขาวิชา

ลักษณะของหลักสูตรแบบบังคับร่วมนี้ สนองวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ เป็นการสร้างวิชาพื้นฐานทั่วไปที่แท้จริงในการที่จะให้ผู้เรียนทุกคนได้มีพื้นฐานเหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน ทำให้มีแนวทางที่จะสร้างบุคลิกและเอกลักษณ์เด่นของแต่ละมหาวิทยาลัยได้ เป็นการให้ความรู้ ความคิด รวมทั้งค่านิยมที่กว้างขวางโดยอาศัยวิทยาการหลักคือ วิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นพื้นฐาน แต่เป็นการนำหลักการของวิทยาการทั้ง 3 ไปใช้ในการวิเคราะห์และประเมินตัวบุคคลและสภาพแวดล้อม มากกว่าการศึกษาเนื้อหาวิชาล้วน ๆ ทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิทยาการไปใช้เพื่อประโยชน์ของบุคคลและสังคมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ปัญหาของหลักสูตรแบบบังคับร่วมก็มีมาก กล่าวคือ ปัญหาเกี่ยวกับผู้เรียนซึ่งมีจำนวนมาก เนื่องจากนักศึกษาทุกคนจะต้องเรียน นอกจากนั้น การจัดรายวิชาที่จะให้มีการผสมผสานกันอย่างจริงจังก็ทำได้ยาก และวิธีผสมผสานก็มีอยู่หลายรูปแบบทำให้ตกลงกันได้ยาก

หลายมหาวิทยาลัยหาทางออกต่อปัญหานี้ ด้วยการหันไปให้ความสนใจจากบุคคลและสังคม เป็นแกนกลาง ทำให้เกิดความคล่องตัวและเกิดผลในทางปฏิบัติได้สูงกว่า

ในด้านผู้สอนก็เป็นปัญหามาก เนื่องจากจะหาคนเดียวที่รู้เนื้อหาต่าง ๆ ในหลายวิชา มีอยู่น้อยมาก ยิ่งคนที่จะสามารถผสมผสานหลักสำคัญของวิชาต่าง ๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้นยิ่ง ยาก ทำให้เกิดเป็นการนำผู้รู้ในแต่ละด้านมาสอนแต่ละตอน ก่อให้เกิดผลเสียในเรื่องของความต่อเนื่อง ขาดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันตามจุดมุ่งหมายของวิชา และที่สำคัญ อาจารย์ผู้สอนจำนวนมาก มักจะเป็นผู้มีอาวุโสในทางวิชาการน้อย แต่ต้องสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปมาก ในขณะที่ผู้มีอาวุโสทาง วิชาการมาก มักไม่สนใจสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป

## 2. แบบบังคับกระจาย

เป็นหลักสูตรบังคับเช่นกัน คือ เป็นการบังคับที่ทุกคนต้องเรียนแต่ทุกคนเลือกเรียนวิชา ต่าง ๆ กระจายกันออกไปได้ แล้วแต่ว่าหลักสูตรใด คณะใดสนใจจะให้เรียนวิชาบังคับแบบใด ดังนั้น ใน มหาวิทยาลัยหนึ่ง นักศึกษาที่เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปจะเรียนแตกต่างกันออกไปอย่างมาก หรือแม้แต่ บางทีในคณะเดียวกัน แต่ละภาควิชาแต่ละหลักสูตรก็ยังให้เลือกวิชาพื้นฐานแตกต่างกันออกไป บัณฑิตที่จบจากมหาวิทยาลัยเดียวกันอาจจะเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไปไม่เหมือนกันเลยก็ได้

หลักสูตรแบบบังคับกระจาย แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) บังคับรายวิชาไว้เรียบร้อย รูปแบบนี้จะมีรายวิชาบังคับไว้แน่นอนตายตัวว่า นักศึกษา จะต้องเรียนวิชาใดบ้างเป็นวิชาบังคับ นักศึกษาจะต้องเรียนไปตามรายวิชาเหล่านั้นจึงจะจบหลักสูตร ส่วนใหญ่จะไม่มีรายวิชาเลือก หรือมีก็น้อยมาก รายวิชาที่นำมาให้เรียนนั้น มักจะเลือกมาจากคณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจากสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้น ก็ยังมีวิชาทางภาษา และพลศึกษาเพิ่มเติมด้วย

2) บังคับบางวิชาให้เลือกบางวิชา รูปแบบนี้เป็นแบบที่มีมาก และค่อนข้างยืดหยุ่น สะดวก ในการบริหาร คือ ในแต่ละหลักสูตรจะกำหนดเป็นหมวดวิชาใหญ่ ๆ ไว้ โดยเฉพาะหมวดมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ หมวดวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ซึ่งแต่ละหมวดจะบังคับให้เรียนวิชากลุ่มหนึ่ง และมีวิชาอีกกลุ่มหนึ่งไว้ให้เลือก โดยจะกำหนดหน่วยกิตบังคับไว้ และกำหนดรายวิชาไว้ให้นักศึกษา เลือกได้ตามความถนัดและสนใจจากกลุ่มวิชาที่กำหนดไว้

3) บังคับหน่วยกิตให้เลือกรายวิชาเอง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่บังคับกระจายเต็มรูป กล่าว คือ หลักสูตรจะกำหนดไว้เป็นหมวดใหญ่ ๆ โดยทั่วไปจะครอบคลุม 2-3 หมวดหลัก ๆ คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และ/หรือภาษา เป็นต้น นอกจากนี้จะกำหนดรายวิชาในแต่

ละหมวดไว้ให้จำนวนหนึ่ง หรือบางทีก็ไม่กำหนดเลยแต่บอกให้ผู้เรียนไปเลือกเรียนจากคณะวิชาที่เกี่ยวข้อง แต่จะกำหนดหน่วยกิตไว้ในแต่ละหมวดไว้ให้จำนวนหนึ่ง หรือบางทีก็ไม่กำหนด แต่ให้นักศึกษาเลือกเรียนจากคณะวิชาที่เกี่ยวข้องโดยกำหนดหน่วยกิตไว้ในแต่ละหมวดว่าจะต้องเรียนอย่างน้อยกี่หน่วยกิต นักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ตามความถนัดและความสนใจได้เต็มที่ เพียงแต่ต้องอยู่ในกลุ่มวิชาที่กำหนดไว้

รูปแบบของหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป ในลักษณะบังคับกระจายนั้น มีประเด็นสำคัญคือ สนองความถนัด ความสนใจ และความพร้อมของผู้เรียนได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งสนองนโยบายในแต่ละคณะแต่ละหลักสูตรในสถาบันเดียวกันได้อย่างดี อีกทั้งมีลักษณะที่ส่งเสริมความกว้างในเชิงของวิชาการได้เต็มที่ แต่ก็มีข้อเสีย คือ รายวิชาในลักษณะนี้อยู่ในความรับผิดชอบของสาขาวิชาเฉพาะ ผู้สอนในสาขาวิชานี้เป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาโดยตรง ทำให้การสอนมีลักษณะเน้นหนักไปในเชิงของวิชาชีพ

#### 2.2.1.4 ลักษณะของวิชาที่จัดสอน

ลักษณะของวิชาพื้นฐานทั่วไปที่จัดสอน แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือจัดสอนเป็นวิชาเดี่ยว จัดสอนเป็นวิชาผสม และจัดสอนเป็นวิชาพิเศษอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. จัดสอนเป็นวิชาเดี่ยว ลักษณะวิชาที่จัดแบบนี้ จะเป็นวิชาที่ใช้เนื้อหาและวิธีการต่าง ๆ เฉพาะในสาขาวิชาเดียวเท่านั้น ไม่อาศัยหรือไปรวมกับวิชาอื่น ๆ แล้วนำมาสอนร่วมกัน แนวคิดและเนื้อหา รวมทั้งวิธีการที่ใช้ จะใช้เฉพาะในสาขาของตน เช่น วิชาสังคมวิทยา วิชาฟิสิกส์ เคมี หรือชีววิทยา เป็นต้น

ลักษณะการจัดวิชาแบบนี้แบ่งเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

- 1) วิชาสำหรับคนนอก หมายถึง วิชาสำหรับคนนอกสาขาวิชานั้น ๆ เป็นลักษณะวิชาทั่วไป เน้นในชีวิตประจำวัน มักจะพบในสาขาวิชาที่เป็นวิทยาศาสตร์มาก ๆ หรือมีวิธีการศึกษาที่มีขั้นตอนชัดเจนว่าต้องเรียนอะไรมาแล้วเพียงใด เช่น วิชาชีววิทยาสำหรับคนนอกสาย ฟิสิกส์เบื้องต้นสำหรับนักศึกษาสายสังคมศาสตร์ เป็นต้น

- 2) วิชาเบื้องต้น หมายถึง วิชาที่จัดขึ้นสำหรับคนในสาขาวิชานั้น ๆ ที่จะเรียนเป็นเบื้องต้นหรือเป็นพื้นฐานสำหรับเรียนต่อในวิชานั้นในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งไม่เหมาะสมนัก เพราะวิชาเหล่านี้ไม่ได้สร้างเพื่อจุดมุ่งหมายของพื้นฐานทั่วไป แต่สร้างเพื่อพื้นฐานวิชาชีพ

- 3) วิชาขั้นสูง หมายถึง วิชาในสาขาใดสาขาหนึ่งที่จัดสอนสำหรับกลุ่มวิชาเอกหรือวิชาชีพ โดยเฉพาะ เพราะวิชาในลำดับที่ค่อนข้างสูงและเฉพาะเจาะจง แต่มีเนื้อหาที่สาขาอื่น ๆ สนใจ และผู้เรียนมีพื้นฐานที่จะเรียนได้ สาขาอื่น ๆ ก็อาจเลือกมาไว้ในหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไปของตนเองได้ เช่น

วิชาจิตวิทยาสังคมของนักศึกษาสาขาวิชาจิตวิทยา แต่นักศึกษาของสาขาบริหารธุรกิจอาจเลือกเรียนเป็นวิชาพื้นฐานทั่วไปได้

## 2. จัดสอนเป็นวิชาผสม

การจัดวิชาในลักษณะนี้เป็นการจัดกลุ่มวิชา โดยยึดเอาวิชาใดวิชาหนึ่งเป็นแกนกลางแล้วสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ให้เรียนเหมือนกันทุกแผนก การจัดสอนแบบนี้ แบ่งได้เป็น 4 ลักษณะย่อยดังนี้

1). ผสมระหว่างกลุ่มวิชาเดียวกัน คือ การผสมวิชาในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ด้วยกัน หรือมนุษยศาสตร์ด้วยกัน เช่น วิชาภูมิศาสตร์เศรษฐกิจ ภูมิศาสตร์กายภาพ อารยธรรม เหล่านี้เป็นการผสมในกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ด้วยกัน

2) ผสมต่างกลุ่มวิชา คือการผสมผสานวิชาที่อยู่ต่างสาขาวิชาเข้าด้วยกัน ได้แก่ วิชาภูมิศาสตร์วัฒนธรรม สังคมชนบทและพัฒนาการ เป็นต้น

3) ผสมโดยมีศูนย์กลางที่ตัวมนุษย์และสังคม วิชากลุ่มนี้ใช้มนุษย์เป็นแกนเชื่อมโยงไปสู่ความสัมพันธ์ของความรู้ใน 3 สาขา คือมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อให้เป็นวิชาที่มีลักษณะเป็นบูรณาการ เช่น วิชามนุษย์กับวรรณกรรม มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม สังคมกับกฎหมาย ฯลฯ

4) ผสมโดยมีศูนย์กลางที่ปัญหาและหัวเรื่อง ได้แก่ วิชาการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความมั่นคงของชาติ สภาวะแวดล้อมของเรา เป็นต้น

### 2.2.1.5 วิชาพิเศษอื่น ๆ

เป็นลักษณะการสอนที่จัดนอกหรือในวิชา 2 ข้อดังกล่าวมาแล้ว เช่น ปัญหาการดำเนินชีวิต เกมส์และการละเล่นต่าง ๆ เป็นต้น

งานวิจัยข้างต้นนี้ นับเป็นงานที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเรื่องของวิชาศึกษาทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไปอีกหลายเรื่อง ดังเช่น

2.2.2 งานวิจัยเรื่อง "สภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนกระบวนวิชาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ ระดับปริญญาตรีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น" ทั้งนี้เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่งและสุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์ (2528) ได้ทำการศึกษาโดยสุ่มตัวอย่างจากนักศึกษา 9 คณะจำนวนทั้งสิ้น 439 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป็นหญิงมากกว่าชาย อายุอยู่ระหว่าง 17-18 ปี กำลังเรียนอยู่ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2

2. ถ้าให้โอกาสนักศึกษาเลือกเรียนวิชาพื้นฐานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยอิสระแล้ว พบว่านักศึกษาต้องการเลือกเรียนวิชาทางมนุษยศาสตร์ร้อยละ 79.5 ไม่ต้องการเลือกเรียน

ร้อยละ 20.5 ต้องการเลือกเรียนวิชาทางสังคมศาสตร์ ร้อยละ 79.9 ไม่ต้องการเลือกเรียนร้อยละ 20.0 ความต้องการเลือกเรียนและไม่ต้องการเลือกเรียนของกระบวนวิชาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เท่ากัน

3. ระดับความต้องการเลือกเรียนของนักศึกษา มีมากทั้งกระบวนวิชาทางมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ คือ ต้องการเลือกเรียนวิชาทางมนุษยศาสตร์ร้อยละ 46.1 และวิชาทางสังคมศาสตร์ร้อยละ 43.0 โดยให้เหตุผลว่า เป็นประโยชน์ต่อการทำงาน เป็นประโยชน์ต่อวิชาชีพและมีความจำเป็นต่อวิชาชีพ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ส่วนมากเป็นการฟังคำบรรยาย โดยมีการบรรยายประกอบสื่อโสตทัศนูปกรณ์เป็นลำดับรอง

5. นักศึกษาประสบปัญหาการขาดตำราเรียนและตำราประกอบการเรียนทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ร้อยละ 35.6 และ 36.4 ตามลำดับ

6. การจัดการเรียนการสอนกระบวนวิชาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตรงกับความ ต้องการในระดับปานกลางเท่านั้น คือ กระบวนวิชาทางมนุษยศาสตร์ร้อยละ 50.5 กระบวนวิชาทางสังคมศาสตร์ร้อยละ 52.1

7. เวลาที่นักศึกษาต้องการเรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป ต้องการเรียนในชั้นปีที่ 1 หรือปีที่ 2

2.2.3 งานวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นและเจตคติของอาจารย์และนิสิตในเรื่องการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" ของสรสิทธิ์ วัชรโรทยานและคณะ (ม.ป.ป.) ซึ่งพบว่า ในด้านทิศทางใหม่ ของหลักสูตร อาจารย์จัดลำดับความสำคัญไว้ว่า มหาวิทยาลัยควรมีหลักสูตรเพื่อสนองตลาดแรงงาน และแก้ปัญหาสังคมเป็นอันดับ 1 และ 2 ตามลำดับ ส่วนในด้านปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร อาจารย์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไป และยังเน้นเนื้อหาที่เป็นของต่างประเทศมาก ทำให้เกิดปัญหาในการสอน สำหรับนิสิตนั้นมีความเห็นว่า ลักษณะเนื้อหาที่สนใจให้อายกรเรียนมากที่สุดคือ เนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้กับเนื้อหาที่เป็นของภายในประเทศ การให้เนื้อหา มาก ๆ ศัพท์เทคนิคมาก และเนื้อหาของต่างประเทศมีส่วนจูงใจค่อนข้างน้อยจนเกือบไม่จูงใจเลย

2.2.4 งานวิจัยเรื่อง "การพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป เพื่อสร้างคุณลักษณะบัณฑิตของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ" สำเร็จ บุญเรืองรัตน์ (2538) ได้ทำการเพื่อผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างมีระบบ สามารถบูรณาการสาระของศาสตร์ต่าง ๆ ได้ และมีคุณธรรมเป็นสำคัญ

งานวิจัยดังกล่าว ศึกษาวิจัยครบวงจร กล่าวคือ มีวิธีการดำเนินการวิจัยเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ประเมินผลหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปที่ใช้อยู่

2. สร้างหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป โดยการระดมข้อคิดของนักปราชญ์และผลการวิจัยต่าง ๆ แล้วสัมมนาระดมความคิดของคณาจารย์ ช่วยกันสร้างวัตถุประสงค์พร้อมกับสร้างวิชาใหม่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์

3. สร้างเอกสารประกอบการเรียนวิชาศึกษาทั่วไปทุกวิชาในหลักสูตรใหม่

4. พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการวัดผล ทั้งนี้ ได้ยึดหลักเกณฑ์การสอนด้วยวิธีแก้ปัญหาและการสอนเป็นกลุ่ม โดยการสัมมนาสร้างความเข้าใจในหลักการสอนและการวัดผล

5. การปฏิวัติการสอนวิชาศึกษาทั่วไป โดยได้นำหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปใหม่นี้ทำการสอนในปีการศึกษา 2534 เป็นปีแรก

6. ประเมินหลักสูตรวิชาศึกษา เมื่อสิ้นปีการศึกษา 2534 ได้ทำการประเมินผลจากนิสิตจำนวน 810 คน ด้วยการให้นิสิตตอบแบบสอบถาม ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 428 คน ผลการวิจัยพบว่า

6.1 ผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปใหม่นั้น สามารถทำให้นิสิตร้อยละ 78 มีลักษณะของบัณฑิตที่สมบูรณ์ตามเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ทั้ง 7 ประการ

6.2 หลักสูตร สื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์และพฤติกรรมการสอนของอาจารย์ ตลอดจนวิธีการวัดผลที่มุ่งตรวจสอบพฤติกรรมของนิสิตทั้งด้านความรู้ความคิด ทักษะคิด ความรู้สึก คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนความสามารถในการประพุดติปฏิบัติ นั้น สามารถทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีตามเป้าหมายของหลักสูตรได้

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ตั้งข้อที่น่าสังเกตที่ได้จากการใช้หลักสูตรใหม่ 3 ประการคือ

1. อาจารย์บางท่าน ยังไม่เห็นความสำคัญของการสอนร่วมกันเป็นกลุ่ม
2. นิสิตบางส่วน (ร้อยละ 22) ไม่ค่อยอ่านหนังสือทั้ง ๆ ที่มีเอกสารประกอบการเรียนเป็นคู่มือ
3. นิสิตร้อยละ 22 ที่รายงานว่าเป็นผู้มีลักษณะตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรน้อยนั้น มักจะเป็นผู้ที่ต้องการไปสอบเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาแห่งใหม่ จึงไม่ค่อยสนใจในการเรียนและไม่สนใจที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง

2.2.5 วิจัยเรื่อง รัตนวิไลสกุล (2540) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชากลุ่มมนุษยศาสตร์ของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี" กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์ผู้สอน 7 คนและเป็นนักศึกษาที่ผ่านการเรียนวิชากลุ่มมนุษยศาสตร์มาแล้วในภาคฤดูร้อน/2538 หรือลงทะเบียนอยู่ในภาคการศึกษาที่ 1/2539 จาก 3 คณะ จำนวน 755 คน ใช้แบบสอบถามมาตราประเมินค่าแบบรวม (Summated Rating Scale) ประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS PC\* ส่วนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทัศนคติต่อวิชากับความคิดเห็นและ

ปัญหาของการเรียนการสอนวิชากลุ่มมนุษยศาสตร์ของนักศึกษา ใช้สถิติ One-way Analysis of Variance

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ปัญหาการเรียนการสอนวิชากลุ่มมนุษยศาสตร์ในด้านหลักสูตรและการใช้สื่อการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ปัญหาของหลักสูตรจะเป็นเรื่องของรายวิชาเลือกไม่มี และการเรียน 3 คาบต่อเนื่องกัน

ส่วนปัญหาของการใช้สื่อการสอน จะเป็นเรื่องห้องเรียนไม่เอื้อต่อการใช้สื่อฯ เพราะมีเสียงรบกวนจากภายนอกมาก การขาดสื่อประเภทภาพยนตร์หรือสไลด์ การขาดงบประมาณสนับสนุนการจัดหาสื่อ ห้องสมุดไม่เสริมต่อการค้นคว้า และอาจารย์ไม่มีเวลาผลิตสื่อ

สำหรับด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์เห็นว่ามีปัญหาน้อย ในขณะที่นักศึกษาเห็นว่าเป็นปัญหามานกลาง ทั้งนี้ เนื้อหาทางด้านจริยธรรมและการปลูกฝังจิตสำนึกฯ นั้น สอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ยาก เนื้อหาเป็นทฤษฎีมากเกินไป

ส่วนด้านวิธีการสอน อาจารย์ นักศึกษาสาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์และนักศึกษาสาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ เห็นว่าเป็นปัญหามานกลาง แต่นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์เห็นว่าเป็นปัญหาน้อย ทั้งนี้ วิธีการกระตุ้นให้นักศึกษาคิดเป็น การยกตัวอย่างประกอบการสอน การจัดกิจกรรม การไม่บอกเค้าโครงการสอนให้ชัดเจนและการให้นักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองยังมีน้อย

สำหรับการวัดประเมินผลนั้น อาจารย์เห็นว่ามีความค่อนข้างมาก ต่างกับนักศึกษาที่เห็นว่าเป็นปัญหามานกลาง ทั้งนี้ การวัดความเข้าใจ การแสดงความคิดเห็น การวิเคราะห์และการให้เหตุผลมีน้อย และที่สำคัญ การวัดผลในด้านจุดมุ่งหมายของการเรียนยังไม่ชัดเจน

ด้านความสัมพันธ์ของทัศนคติต่อวิชากลุ่มมนุษยศาสตร์กับความคิดเห็น พบว่า ทัศนคติแตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนแตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างกันในปัญหาด้านเนื้อหาวิชา วิธีการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดประเมินผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ไม่ก่อให้เกิดความแตกต่างในปัญหาด้านหลักสูตร

2.2.6 มันทนี ยมจินดา (2540) ทำการวิจัยเรื่อง "การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลการเรียนของนิสิตที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน : กรณีศึกษาวิชามนุษย์กับธรรมชาติ" โดยใช้วิธีการเรียนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ ด้วยการแบ่งนิสิตเรียนและทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยคละกันทุกสาขาวิชา โดยใช้หลักเกณฑ์จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตทุกคนที่ลงเรียนวิชามนุษย์กับธรรมชาติ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2532-2535 จำนวน 375 คน

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มตามเพศและพื้นฐานความรู้ เครื่องมือที่ใช้ เป็นแบบกรอกคะแนนผลการสอบซึ่งจำแนกเป็น 5 ประเภท

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรม SPSS/PC<sup>+</sup> การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบค่า t ที่แตกต่างกันโดยใช้วิธีของเซฟเฟ และวิเคราะห์โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์พหุคูณถดถอยแบบสแต็ปไวส์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมวิชามนุษย์กับธรรมชาติของนิสิตทั้ง 4 กลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 3 คู่ คือ กลุ่มนิสิตชายสาขาวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมสูงกว่ากลุ่มนิสิตชายที่ไม่ใช่สาขาวิทยาศาสตร์ ในทำนองเดียวกัน กลุ่มนิสิตหญิงสาขาวิทยาศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมสูงกว่ากลุ่มนิสิตชายและกลุ่มนิสิตหญิงที่ไม่ใช่สาขาวิทยาศาสตร์

2. ผลสัมฤทธิ์การทดสอบย่อยของกลุ่มนิสิตหญิงสาขาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มนิสิตชายที่ไม่ใช่สาขาวิทยาศาสตร์ ความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลสัมฤทธิ์การอภิปรายและสอบปากเปล่าของกลุ่มนิสิตชายสาขาวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มนิสิตหญิงที่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ ความแตกต่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ผลสัมฤทธิ์การเรียนวิชามนุษย์กับธรรมชาติในชั้นท้าย วิเคราะห์จากคะแนนการสอบปลายภาค นิสิตทุกกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

## 2.3 งานปฏิรูปการศึกษา

2.3.1 ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล (2538) ได้เสนอสาระสำคัญในการปฏิรูปงานการศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการสัมมนาเรื่อง "วิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี" ณ โรงแรมเมอร์เคียว บางกอก ในระหว่างวันที่ 14-15 กันยายน 2538 ดังนี้

### 1. มูลเหตุแห่งการปฏิรูปงานการศึกษาทั่วไป

เพื่อทบทวนหลักสูตรและการบริหารงานการศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากการศึกษาที่มีความล้าสมัยในการจัดหลักสูตรการศึกษาทั่วไป กล่าวคือ การเรียนการสอนวิชาการศึกษาทั่วไปของคณะต่าง ๆ ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน อีกทั้งต้องการสร้างบัณฑิตให้มีความสามารถที่จะประกอบอาชีพ และรับผิดชอบต่อสังคมในสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยสู่ความเป็นนานาชาติ รวมทั้งความสับสนของสังคม อันเนื่องมาจากสภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางโครงสร้าง ตลอดจนสภาวะความเสื่อมโทรมในสภาวะแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอันเนื่องมาจากการพัฒนาประเทศอย่างขาดความรู้ และ/หรือคุณธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงเห็นสมควรมีการปฏิรูปงานการศึกษาทั่วไป โดยการระดมความคิดจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้สอน ผู้บริหารของคณะและมหาวิทยาลัยด้วยวิธีการประชุม สัมมนาทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 18 เดือน

## 2. สารที่ได้มีการปรับเปลี่ยน

### 2.1 ความมุ่งหมายของการศึกษาทั่วไป

โดยส่วนใหญ่ยังคงยึดแนวปรัชญาเดิม แต่มีส่วนเพิ่มขึ้น คือ แนวคิดและการปฏิบัติในเรื่องวัฒนธรรม กระบวนการแสวงหาความรู้และความมุ่งหมายของศาสตร์ต่างสาขา อันได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ การคิดวิเคราะห์ และทักษะการเป็นผู้นำ

### 2.2 โครงสร้างหลักสูตร

นิสิตต้องเรียนวิชาที่โครงการการศึกษาทั่วไปจัดให้ 18 หน่วยกิตเป็นอย่างน้อย ส่วนหน่วยกิตที่เหลืออีก 12 หน่วยกิต ให้คณะจัดเองตามความเหมาะสม

สำหรับ 18 หน่วยกิตแบ่งออกเป็น 5 หมวด คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศและสหศาสตร์ ให้นิสิตเลือกเรียนหมวดละ 3 หน่วยกิตเป็นอย่างน้อย ยกเว้นหมวดภาษาต่างประเทศต้องเรียนอย่างน้อย 6 หน่วยกิต ดังนั้น นิสิตทุกคนต้องเรียนทุกหมวดวิชา ไม่มีการยกเว้นและต้องสอบผ่านวิชาภาษาไทย และวิชาคอมพิวเตอร์ โดยไม่ต้องเข้าเรียนและไม่นับหน่วยกิต ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยจะจัดให้มีการสอบ 2 วิชาดังกล่าว 2-3 ครั้งต่อภาคการศึกษา

### 2.3 การบริหารการสอน

เน้นการกระจายความรับผิดชอบไปสู่ทุกคณะและสถาบันในมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ สนับสนุนให้นิสิตเรียนวิชาศึกษาทั่วไปเมื่ออยู่ชั้นปีที่ 2-3 เนื่องจาก มีผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่าสัมฤทธิ์ผล กระบวนการคิดและการยอมรับถึงความสำคัญของศาสตร์ต่างสาขาของนิสิตในชั้นปีสูงนั้นดีกว่าชั้นปีต้น ๆ

### 2.4 กิจกรรมเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน

เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิต จึงจัดให้มีกิจกรรมเสริมการศึกษา 2 ประเภท คือ กิจกรรมสนับสนุนการศึกษาตามหลักสูตร ได้แก่ การสร้างสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การศึกษานอกสถานที่ และการปฏิบัติ นอกจากนี้ คือ กิจกรรมการศึกษาเสริมหลักสูตร ได้แก่ สนับสนุนให้นิสิตศึกษาค้นคว้าแสวงหาความรู้และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเป็นอิสระจากคะแนนภายใต้แนวคิดว่าการศึกษาเพื่อความรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและสามารถซึมซับได้ดีจากสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งยังเป็นการสร้างนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งเป็นสิ่งดีสำหรับการแสวงหาความรู้ต่อไปในอนาคต

อย่างไรก็ตาม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ยังมีแนวคิดที่งานปฏิรูปการศึกษาทั่วไปจะสำเร็จ ได้ก็ด้วยความร่วมมือร่วมใจของคณาจารย์ในทุกคณะและสถาบันของมหาวิทยาลัยด้วยความรู้สึกรู้สึกที่วาทะหน้าที่สำคัญของอาจารย์นั้นมิใช่เป็นเพียงแต่การให้ความรู้แก่ศิษย์เพื่อไปประกอบอาชีพเท่านั้น แต่ต้องทำให้เขาเป็นบัณฑิตที่ได้ชื่อว่ามีปัญญา มีการศึกษาอย่างแท้จริง

#### 2.4. งานวิชาการอื่น ๆ

2.4.1 สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์ (2540) นำเสนอผลงานทางวิชาการ ในการประชุมสัมมนาการศึกษาทั่วไป : วิสัยทัศน์ในทศวรรษหน้า ณ อาคารสถาบัน 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหัวข้อ "การศึกษาทั่วไป : เรียนอะไร ทำไม่ต้องเรียน" สรุปใจความสำคัญได้ว่า การศึกษาทั่วไป เป็นการศึกษาในลักษณะ "กว้าง" มิได้เจาะลึกในเนื้อหาโดยตรง แต่เป็นการศึกษาเพื่อปรับตัวให้เข้ากับการศึกษาในมหาวิทยาลัย เพื่อให้มีโลกทัศน์และวิสัยทัศน์กว้างไกลออกไป มากกว่าการเรียนในสาขาวิชาเฉพาะของตน อีกทั้งเป็นการศึกษาเพื่อการเสริมสร้างและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อความเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์ รายวิชาในหมวดนี้ จึงควรมีลักษณะบูรณาการ ผสมผสานระหว่างเนื้อหาวิชา แนวคิด และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่ควรมีลักษณะเฉพาะตัวลงไปเนื้อหาเฉพาะด้านซึ่งเป็นพื้นฐานของวิชาเอกหรือวิชาเฉพาะ และไม่ควรมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับบางรายวิชาที่ผู้เรียนเคยศึกษาบ้างแล้วในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ควรมีลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจสังคมอย่างแท้จริง

ในส่วนของการบริหารจัดการ ควรมีหน่วยงานรับผิดชอบการศึกษาหมวดนี้โดยเฉพาะ ไม่ควรขึ้นกับภาควิชาโดยตรง เพราะเป็นภาระที่มากเกินไป อีกทั้งการจัดหลักสูตรและเนื้อหาไม่มีความเป็น "สหวิทยาการ" กลายเป็นพื้นฐานของวิชาเฉพาะตามภาควิชาที่รับผิดชอบ และการจัดห้องเรียนไม่ควรเป็นห้องขนาดใหญ่ที่มีผู้เรียนหลายร้อยคน แต่ควรเป็นกลุ่มขนาดกลางหรือขนาดเล็ก เรียนโดยวิธีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีสื่อประกอบการสอนที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่พัฒนา ใช้แก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน อีกทั้งช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนต่างสาขาต่างชั้นปี เพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าของวิชามากยิ่งขึ้น

2.4.2 นิพนธ์ คันธเสวี (2540) ได้นำเสนองานวิชาการในการประชุมสัมมนาดังกล่าว ในหัวข้อ "ปริทัศน์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวิชาศึกษาทั่วไป" สรุปใจความสำคัญได้ ดังนี้

การจัดให้มีการศึกษาทั่วไปในหลักสูตรปริญญา นั้น เริ่มมาจากความคิดที่ว่า การพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์นั้น จะต้องมีความสมบูรณ์และความสมดุลตามองค์ประกอบธรรมชาติของมนุษย์ คือ ร่างกาย และจิตใจ (อารมณ์ ความคิด จิตใจและจิตวิญญาณ) ซึ่งต้องมีความรู้ทั้ง 3 สาขา คือ วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในโลกได้

อย่างดีทั้งในปัจจุบันและอนาคต ก่อนที่จะศึกษาวิชาอาชีพอย่างลึกซึ้งและเฉพาะเจาะจงให้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาของแต่ละคนต่อไป

บัณฑิตที่พึงประสงค์ คือ ผู้ที่มีความรู้ ความคิด วัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี มีความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ และมุ่งให้ความเจริญแก่อาชีพที่ตนดำเนินอยู่

สัดส่วนของวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไปในหลักสูตรระดับปริญญาตรี โดยทั่วไปจะกำหนดให้มีทั้งสาขาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อย่างน้อยสาขาละ 10% ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักสูตรนั้น ๆ ว่าเป็นสายวิทยาศาสตร์ หรือสายศิลปศาสตร์ และพื้นฐานในระดับมัธยมศึกษาของผู้เรียน

ปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การศึกษาทั่วไปสำเร็จตามเป้าหมาย คือ การสอน ซึ่งจะต้องดำเนินไปให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง สำคัญที่ผู้สอนและวิธีการสอนที่จะต้องสอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของแต่ละสถาบันเป็นสำคัญ

ผู้สอนวิชาการศึกษาทั่วไป จะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในชีวิต และเชี่ยวชาญในวิชานั้น ๆ มากจนสามารถสอนเรื่องยากและลึกซึ้งให้เข้าใจได้ง่าย จึงจำเป็นจะต้องอาศัยตัวอย่าง อุทาหรณ์ประกอบให้เห็นจริง ในต่างประเทศจะให้อาจารย์อาวุโสระดับศาสตราจารย์เป็นผู้สอนหลัก และอาจมีอาจารย์ใหม่ช่วยเป็นผู้ช่วยสอนในกลุ่มย่อย แต่อาจารย์ใหม่จะต้องเข้าฟังอาจารย์อาวุโสตลอดเวลา เพื่อจะได้สานต่อ และมีความต่อเนื่องกันได้

การสอนวิชาศึกษาทั่วไป ยังต้องการความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักวิชาการทุกระดับอย่างมาก จะทำให้การเรียนการสอนหมวดวิชาศึกษาทั่วไปบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดสอนวิชาศึกษาทั่วไปได้ ภายใต้อำนาจและปัญหาของการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ที่มุ่งศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยมีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

#### 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บัณฑิตมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คณะวิทยาศาสตร์ เกษตรศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ รุ่นที่ 1 ถึงรุ่นที่ 6 จำนวนทั้งสิ้น 389 คน (ปีการศึกษา 2533-2538)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) จากบัณฑิตที่ตอบแบบสอบถามเรื่อง "ความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์" จำนวนทั้งสิ้น 174 คน (คิดเป็นร้อยละ 44.7 ของประชากรทั้งหมด) ประกอบด้วยคณะวิทยาศาสตร์ 19 คน คณะเกษตรศาสตร์ 54 คน และคณะวิศวกรรมศาสตร์ 101 คน ทั้งนี้เป็นบัณฑิตที่มีงานทำ 155 คน ศึกษาต่อ 19 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 : ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

สถานะ	คณะ / เพศ						รวม
	วิทยาศาสตร์		เกษตรศาสตร์		วิศวกรรมศาสตร์		
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	
ทำงาน	6	6	21	26	76	20	155
ศึกษาต่อ	1	6	3	4	4	1	19
รวม	7	12	24	30	80	21	174

### 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ แบบสอบถามความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น (ภาคผนวก) แบบสอบถามนี้ได้จากการศึกษาปรัชญา หลักการ จุดมุ่งหมายของวิชาศึกษาทั่วไปจากเอกสาร งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลส่วนตัวของบัณฑิตจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริงของวิชาศึกษาทั่วไป โดยยึดตามวัตถุประสงค์ของวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ตามหลักสูตรที่สถาบันภาษาและวัฒนธรรมกำหนด จำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามวิชาที่ช่วยให้มีโลกทัศน์กว้างไกล คิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เกี่ยวกับข้อเสนอแนะด้านเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เช่น ผู้สอน เอกสารประกอบการเรียนการสอน ฯลฯ จำนวน 3 ข้อ

### 3.3 การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ขึ้น โดยมีศาสตราจารย์ ดร.พทยา สายหู ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของสถาบันภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดเห็น หลังจากนั้นผู้วิจัยนำไปทดสอบเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดสอบกับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และ 4 ที่ผ่านการเรียนวิชาบังคับที่เป็นวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ทั้ง 4 วิชา จำนวน 53 คน และนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้ Cronbach's Alpha Coefficient ได้ค่าความเชื่อมั่น = 0.76

### 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4.1 ผู้วิจัยประสานกับงานทะเบียน กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เพื่อขอชื่อและที่อยู่ของบัณฑิตรุ่นที่ 1 - 6 จำนวน 389 คน

3.4.2 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตแจ้งวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือให้บัณฑิตหรือผู้ปกครอง แจ้งที่อยู่ที่สามารถติดต่อบัณฑิตได้ลงในไปรษณีย์บัตรและส่งคืนผู้วิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปให้บัณฑิต ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยส่งหนังสือไปจำนวน 389 ฉบับ

3.4.3 เมื่อผู้วิจัยได้รับที่อยู่ของบัณฑิตจากบัณฑิตเองหรือผู้ปกครอง ผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปให้บัณฑิต ในขั้นตอนนี้สามารถจัดส่งแบบสอบถามให้บัณฑิตได้ 213 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 54.8 ของจำนวนบัณฑิตทั้งหมด ทั้งนี้มีจดหมายส่งกลับคืนผู้วิจัยเนื่องจากไม่มีผู้รับตามที่อยู่หน้าซองถึง 64 ฉบับ

3.4.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่บัณฑิตส่งข้อมูลกลับคืนผู้วิจัย พบว่ามีแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ จำนวนทั้งสิ้น 174 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 44.7 ของจำนวนบัณฑิตทั้งหมด

### 3.5 การประมวลผลข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การประมวลผลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรม SPSS/PC<sup>+</sup>. (สำเร็จ จันทร์ สุวรรณและสุวรรณ บัวทวน, 2537)

### 3.6 การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยลำดับดังนี้

#### 3.6.1 แบบสอบถามตอนที่ 1

นำมาแจกแจงนับความถี่ของคำตอบแต่ละรายการ นำเสนอในรูปตารางและอธิบายคำตอบ

#### 3.6.2 แบบสอบถามตอนที่ 2

1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นด้านประโยชน์และการนำไปใช้จริงของวิชาศึกษาทั่วไป โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และร้อยละ นำเสนอในรูปตารางและอธิบายคำตอบ

2) วิเคราะห์หาค่าความแตกต่างระหว่างความคิดเห็นกับเพศและคณะของบัณฑิต โดยการทดสอบด้วยค่า Pearson Chi-Square นำเสนอในรูปตารางและอธิบายคำตอบ

#### 3.6.3 แบบสอบถามตอนที่ 3

นำมาแจกแจงนับความถี่ของคำตอบแต่ละรายการ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตาราง และอธิบายคำตอบ

#### 3.6.4 แบบสอบถามตอนที่ 4

นำมารวบรวมจัดหมวดหมู่ข้อมูลของคำตอบ เรียงลำดับข้อกระทงความถี่รวบรวมได้ แล้วแจกแจงนับความถี่ นำเสนอข้อมูลที่มีความถี่ตั้งแต่ 10 ขึ้นไปในรูปตารางและอธิบายคำตอบ

## บทที่ 4

### ผลการวิจัย

ผลการวิจัย มีดังต่อไปนี้

4.1 ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มีดังนี้

4.1.1 วิชาที่เป็นประโยชน์และนำไปใช้ได้จริงของบัณฑิตในภาพรวม (ตารางที่ 2) อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก (ร้อยละ 68.2) เรียง 3 อันดับแรก ดังนี้คือ เข้าใจและสามารถวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องราวและสภาพสังคมหรือสภาพแวดล้อมได้ (ร้อยละ 71.8) ช่วยพัฒนาความคิดอ่านได้ทันโลก ทันเหตุการณ์ (ร้อยละ 71.2) และเสริมสร้างให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน (ร้อยละ 71.2) โดยบัณฑิตชายและหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน (ตารางที่ 3) แต่บัณฑิตต่างคณะมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P < 0.05$ ) ทั้งนี้ บัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์มีค่าคะแนนสูงสุด (3.7) รองลงมาได้แก่ คณะเกษตรศาสตร์ (3.5) และคณะวิศวกรรมศาสตร์ (3.3) ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่า ประโยชน์ด้านการเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจกับวิชาสาขาอื่น ๆ นั้น นอกจากบัณฑิตจะนำไปใช้ได้น้อยที่สุดคือ ร้อยละ 60.4 (ตารางที่ 2) แล้ว บัณฑิตแต่ละคณะยังมีความคิดเห็นในประเด็นนี้แตกต่างกันมากกว่าประเด็นอื่น ๆ (ตารางที่ 3)

4.1.2 วิชาที่ช่วยให้มีโลกทัศน์กว้างไกล คิดอย่างมีเหตุผลและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (ภาพที่ 1) มีดังนี้คือ

4.1.2.1 วิชาที่ช่วยให้มีโลกทัศน์กว้างไกลขึ้น ได้แก่ วิชามนุษยกับสังคม เศรษฐศาสตร์ และบริหารธุรกิจเบื้องต้น มนุษย์กับอารยธรรม และวัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบันโดยมีค่าร้อยละ 42.5, 32.8, 13.2 และ 9.8 ตามลำดับ ทั้งนี้ บัณฑิตมีความเห็นว่า ไม่มีวิชาใดเลยที่ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกลขึ้น ร้อยละ 1.7

4.1.2.2 วิชาที่ทำให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ได้แก่ วิชามนุษยกับสังคม เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจเบื้องต้น วัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน และมนุษย์กับอารยธรรม โดยมีค่าร้อยละ 33.9, 30.5, 14.4 และ 16.7 ตามลำดับ ทั้งนี้ บัณฑิตมีความเห็นว่า ไม่มีวิชาใดเลยที่ทำให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น ร้อยละ 4.6

4.1.2.3 วิชาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ได้แก่ วิชามนุษยกับสังคม เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจเบื้องต้น วัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน และมนุษย์กับอารยธรรม โดยมีค่าร้อยละ 42.0, 36.2, 8.0 และ 11.5 ตามลำดับ ทั้งนี้ บัณฑิตมีความเห็นว่า ไม่มีวิชาใดเลยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ร้อยละ 2.3

ตารางที่ 2: ความคิดเห็นของบัณฑิตจำนวน 174 คน ที่มีต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ	ลำดับ
1. สามารถเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจกับวิชาสาขา อื่น ๆ ได้	3.07 ± 0.85	60.4	10
2. ช่วยพัฒนาความคิดอ่านได้ทันโลก ทันเหตุการณ์	3.56 ± 0.86	71.2	2
3. สามารถนำความรู้ ความเข้าใจปรับใช้ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์จริง	3.43 ± 0.88	68.6	7
4. ฝึกให้รู้จักคิดและหาเหตุผลด้วยวิธีการต่าง ๆ มากกว่าท่องจำ	3.44 ± 1.02	68.8	6
5. เข้าใจและสามารถวิเคราะห์ วิจัยกรณี เรื่องราวและสภาพสังคมหรือสภาพแวดล้อมได้	3.59 ± 0.84	71.8	1
6. ทำให้เกิดความสนใจ อยากศึกษาหรือติดตามเหตุการณ์ข่าวสารทางสังคม	3.47 ± 0.95	69.4	5
7. สามารถนำความรู้ ความเข้าใจประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม	3.26 ± 0.89	65.2	8
8. สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ	3.49 ± 0.81	69.8	4
9. เสริมสร้างควมมีระเบียบ เสียสละและสามัคคี	3.18 ± 0.94	63.6	9
10. เสริมสร้างให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	3.56 ± 0.99	71.2	2
รวม	3.41 ± 0.62	68.2	

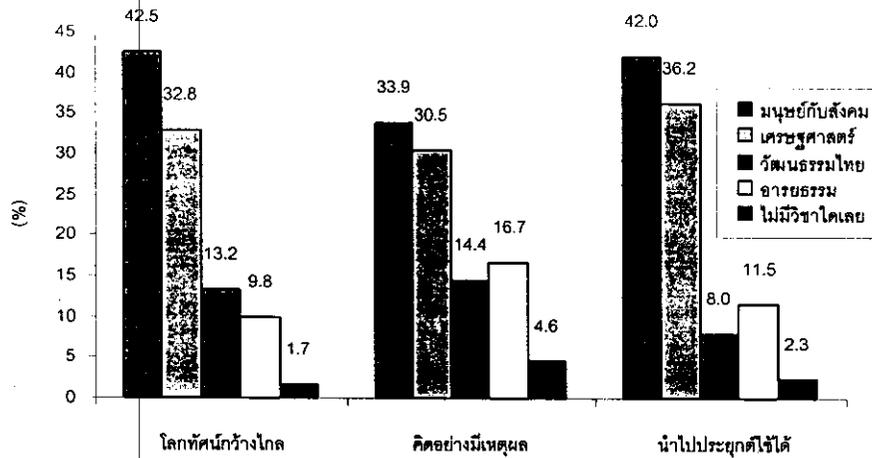
คะแนนเฉลี่ย ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 3 : ความคิดเห็นของบัณฑิต แยกตามเพศและคณะที่มีต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง

รายการ	เพศ			คณะ			
	ชาย	หญิง	P- value <sup>1</sup>	วท.	กษ.	วศ.	P- val
1. สามารถเชื่อมโยงความรู้กับสาขาอื่น	3.08 ± 0.92	3.06 ± 0.72	0.84	3.58 ± 0.77	3.24 ± 0.74	2.89 ± 0.86	0.1
2. ช่วยพัฒนาความคิด	3.56 ± 0.88	3.57 ± 0.84	0.99	3.84 ± 0.83	3.56 ± 0.79	3.51 ± 0.90	0.9
3 นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริง	3.49 ± 0.91	3.32 ± 0.80	0.32	3.79 ± 0.63	3.52 ± 0.82	3.31 ± 0.92	0.4
4. ฝึกให้รู้จักคิดและหาเหตุผล	3.41 ± 1.02	3.49 ± 1.03	0.93	3.68 ± 0.58	3.52 ± 1.09	3.35 ± 1.04	0.4
5. เข้าใจและสามารถวิเคราะห์ วิจัยกรณี	3.57 ± 0.83	3.62 ± 0.87	0.40	3.89 ± 0.57	3.54 ± 0.86	3.55 ± 0.87	0.9
6. ทำให้เกิดความสนใจ อยากศึกษา	3.44 ± 0.99	3.52 ± 0.88	0.87	3.74 ± 1.10	3.61 ± 0.94	3.35 ± 0.91	0.6
7 นำความรู้ ไปใช้ในสังคม	3.26 ± 0.89	3.27 ± 0.88	0.99	3.47 ± 0.84	3.39 ± 0.98	3.16 ± 0.84	0.7
8. นำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพ	3.49 ± 0.81	3.49 ± 0.82	0.91	3.63 ± 0.68	3.54 ± 0.77	3.44 ± 0.86	0.8
9. มีระเบียบ เสียสละและสามัคคี	3.13 ± 0.90	3.29 ± 1.01	0.35	3.42 ± 0.96	3.35 ± 0.93	3.05 ± 0.92	0.3
10. มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม	3.50 ± 1.00	3.68 ± 0.98	0.38	3.63 ± 0.83	3.85 ± 0.98	3.40 ± 1.01	0.4
รวม	3.39 ± 0.64	3.43 ± 0.60	0.58	3.67 ± 0.49	3.51 ± 0.58	3.30 ± 0.64	0.0

คะแนนเฉลี่ย ± ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

<sup>1</sup>  $\chi^2$



ภาพที่ 1 : ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อรายวิชาที่ช่วยให้มีโลกทัศน์กว้างไกล รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

4.2 ข้อเสนอแนะของบัณฑิต เกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอเฉพาะข้อมูลที่มีความถี่ของคำตอบตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป (ตารางผนวกที่ 1) ดังนี้

#### 4.2.1 เนื้อหาวิชาที่ไม่มีในหลักสูตร

4.2.1.1 วิชาในหลักสูตรที่มีก็ได้อยู่แล้ว แต่เนื้อหาควรให้สอดคล้องและเน้นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งจะทำให้นักศึกษาสามารถใช้ในการดำเนินชีวิตจริง และนำไปใช้ในการทำงานได้

4.2.1.2 ควรเพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับกฎหมาย เช่น กฎหมายในชีวิตประจำวัน กฎหมายธุรกิจ กฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายเฉพาะวิชาชีพ ฯลฯ

4.2.1.3 ควรเพิ่มเนื้อหาสาระเกี่ยวกับจิตวิทยา เช่น จิตวิทยาเบื้องต้น จิตวิทยาในการทำงาน มนุษยสัมพันธ์ มารยาทสังคม การพัฒนาบุคลิกภาพ ฯลฯ

#### 4.2.2 กิจกรรมการเรียนการสอน

4.2.2.1 ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์ และเสนอแนะมากกว่าการฟังจากอาจารย์บรรยายเท่านั้น

4.2.2.2 ให้มีการทัศนศึกษานอกสถานที่ เช่น ตามหมู่บ้าน ชุมชน พิพิธภัณฑ์ ฯลฯ จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์จริง เกิดความเข้าใจสภาพสังคมที่แท้จริงโดยเฉพาะชุมชนรอบมหาวิทยาลัย และท้องถิ่น

4.2.2.3 ควรมีกิจกรรมการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม จะช่วยให้เข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ ได้

#### 4.2.3 ประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง

##### 4.2.3.1 ผู้สอน

1) ผู้สอนควรเป็นอาจารย์ประจำ เพราะหากเป็นอาจารย์พิเศษ นักศึกษาต้องเรียนติดต่อกันหลายชั่วโมง มักเป็นวันเสาร์-อาทิตย์ นักศึกษาตามเนื้อหาไม่ทัน เมื่อมีข้อสงสัยต้องรอจนกว่าอาจารย์จะมาสอนในอาทิตย์ถัดไป ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย หรือไม่ทันบทเรียน

2) ควรมีผู้ทรงคุณวุฒิที่ชำนาญในบางหัวข้อมาสอนหรือมาเล่าประสบการณ์ให้นักศึกษาทำให้มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลขึ้น

3) การมีผู้สอนหลาย ๆ คนในวิชาเดียวกันควรมีทิศทางในการสอนและเนื้อหาที่สอดคล้องกัน เพราะผู้สอนบางทีมแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันในห้องเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสน ไม่รู้จะเชื่อใคร ขาดความเชื่อถืออาจารย์ได้

##### 4.2.3.2 สื่อการสอน

1) เครื่องใช้ในห้องเรียนควรมีความพร้อมอยู่เสมอ มักจะเห็นไมโครโฟน หรือเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะขาดข้อง ใช้งานไม่ได้ ส่งผลเสียต่อความสนใจในการเรียน เนื่องจากเป็นอุปสรรคเรื่องเสียง เป็นต้น

2) ตัวหนังสือบนแผ่นใส ควรเขียนตัวใหญ่ เน้นหัวข้อที่สำคัญ ๆ ผู้สอนบางคนเขียนเนื้อหามาก นักศึกษาออกตามไม่ทัน ทำให้ไม่สนใจฟัง จึงไม่มีการคิดตาม

3) ควรมีแบบเรียนสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เพื่อความสะดวกตามความต้องการของผู้เรียน

##### 4.2.3.3 เอกสารประกอบการเรียนการสอน

1) ควรเป็นเนื้อหาที่เสริมความรู้ จากประเด็นหรือหัวข้อหลักที่อาจารย์ให้ในห้องเรียนมากกว่าที่จะเป็นเนื้อหาที่อาจารย์ใช้บรรยาย

2) มีเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ทันเหตุการณ์ เป็นปัจจุบัน

3) เอกสารการเรียนการสอนควรเย็บเล่ม และมีพร้อมจำหน่ายก่อนเปิดเรียน

##### 4.2.3.4 การวัดและประเมินผล

1) ควรมีการวัดและประเมินผลจากการสอบย่อยหลาย ๆ ครั้ง ไม่ใช่เน้นที่กลางภาคและปลายภาคเท่านั้น

## บทที่ 5

### อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

#### 5.1 ความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

5.1.1 วิชาที่มีประโยชน์และนำไปใช้ได้จริงของบัณฑิต อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปข้างมาก กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นในระดับ “ปานกลาง” ในขณะที่อีกส่วนหนึ่งแสดงความคิดเห็นในระดับ “มาก”

โดยภาพรวม สามารถกล่าวได้ว่า วิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริง โดยเฉพาะทำให้เกิดความเข้าใจ สามารถวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องราวและสภาพสังคมหรือสภาพแวดล้อมได้ อีกทั้งยังช่วยพัฒนาความคิดอ่านได้ทันโลก ทันเหตุการณ์ รวมทั้งช่วยเสริมสร้างให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน นับว่าการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่สถาบันภาษาและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานีรับผิดชอบนั้น บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริงในบางด้านยังอยู่ในระดับ “น้อย” ได้แก่ ความสามารถเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจกับวิชาสาขาอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอนบางคนอาจยังมีประสบการณ์น้อย และยังไม่เข้าใจในแนวคิดและหลักการของวิชาศึกษาทั่วไปเพียงพอ หรือขาดทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ ได้ ดังเช่นที่ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตันและทองอินทร์ วงศ์โสธร (2526) พบว่า อาจารย์ผู้ที่มีประสบการณ์และอาวุโสมาก มักจะไม่ให้ความสนใจที่จะสอนวิชาศึกษาทั่วไป ผู้สอนวิชาศึกษาทั่วไปส่วนใหญ่จึงเป็นผู้มีประสบการณ์น้อย เริ่มสอนมาไม่นาน ขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการอุดมศึกษา เทคนิคการสอน จิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้การสอนเน้นแต่การบรรยายเป็นหลัก เมื่อได้รับมอบหมายให้สอนก็เน้นหนักที่เนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการให้ผู้สอนมีกิจกรรมอื่น ๆ นอกเหนือจากการบรรยายให้มาก

ความคิดเห็นของบัณฑิตต่างคณะต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P < 0.05$ ) ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ประโยชน์ด้านการเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจกับวิชาสาขาอื่น ๆ นั้น บัณฑิตต่างคณะมีความคิดเห็นแตกต่างกันมากกว่าประโยชน์และการนำไปใช้ด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะงานที่แตกต่างกัน เพราะลักษณะงานของบัณฑิตบางคณะต้องพบปะ แลกเปลี่ยน หรือ

ประสานงานร่วมกับผู้คนที่ต่างสาขาวิชาชีพมากกว่า บัณฑิตคณะอื่นที่อาจจะพบปะหรือประสานงานกับบุคคลในสาขาวิชาชีพเดียวกันเท่านั้น นอกจากนี้ทัศนคติของผู้เรียนต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่แตกต่างกัน อาจส่งผลต่อการยอมรับและเรียนรู้เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้จริงของวิชาดังกล่าวได้ ดังเช่นผลการวิจัยของ วิเวียงรอง รัตนวิไลสกุล (2540) ที่พบว่าทัศนคติที่แตกต่างกันก่อให้เกิดความแตกต่างในความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการเรียนการสอนกลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P < 0.05$ )

5.1.2 วิชาที่ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกล คิดอย่างมีเหตุผลและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

จากการพิจารณาค่าร้อยละของวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกล รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันนั้น รายวิชาที่ได้คะแนนสูงสุด คือ วิชามนุษยกับสังคม อย่างไรก็ตาม คะแนนของวิชาดังกล่าวยังอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย กล่าวคือ ไม่ถึงร้อยละ 50 โดยเฉพาะประโยชน์ในด้านทำให้บัณฑิตรู้จักคิดอย่างมีเหตุผล มีค่าร้อยละเพียง 33.9 เท่านั้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงเหตุผลและความคิดเห็นยังน้อย สอดคล้องกับข้อมูลเกี่ยวกับข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมการเรียนการสอนที่บัณฑิตเสนอให้มีกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ และเสนอแนะให้มากขึ้น

5.2 ข้อเสนอแนะของบัณฑิตเกี่ยวกับเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากข้อเสนอแนะของบัณฑิตในประเด็นต่าง ๆ นับว่าเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่

## บทที่ 6

### สรุป และเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง 2) เพื่อทราบข้อเสนอแนะต่อเนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน และประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

กลุ่มตัวอย่าง มีจำนวน 174 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรม SPSS/PC<sup>+</sup>

#### 6.1 สรุป

6.1.1 ความคิดเห็นของบัณฑิต เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริงของวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก ทั้งนี้ บัณฑิตชายและหญิงมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่บัณฑิตต่างคณะมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $P < 0.05$ ) นอกจากนี้ บัณฑิตเห็นว่า วิชาที่ทำให้มีโลกทัศน์กว้างไกล รู้จักคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้มากที่สุด คือ วิชามนุษยกับสังคม

6.1.2 บัณฑิตเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ดังนี้ คือ เนื้อหาวิชาควรสอดคล้องและเน้นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันและทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม นอกจากนี้ ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ให้มากขึ้น ส่วนด้านผู้สอน ควรเป็นอาจารย์ประจำ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิสอนในบางหัวข้อ สำหรับอุปกรณ์เครื่องใช้ในห้องเรียน ควรมีความพร้อมอยู่เสมอ ควรมีเอกสารประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย เหตุการณ์ และมีจำหน่ายทันก่อนเปิดเรียน รวมทั้งให้มีการประเมินผลจากการสอบย่อยหลาย ๆ ครั้ง ไม่ใช่เน้นเฉพาะกลางภาคและปลายภาค

## 6.2 เสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลเฉพาะวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์เท่านั้น เพื่อให้หลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไป บรรลุวัตถุประสงค์ที่ทบวงมหาวิทยาลัยกำหนดไว้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

6.2.1 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบัณฑิตต่อวิชาศึกษาทั่วไป ทุกกลุ่มวิชา ได้แก่ กลุ่มวิชาภาษา สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เพื่อจะได้ภาพรวมสำหรับคุณลักษณะของบัณฑิตทุกด้าน

6.2.2 ควรมีข้อมูลจากนายจ้าง ผู้ร่วมงาน และ/หรือผู้ใช้บริการ มากกว่าข้อมูลจากบัณฑิตเพียงฝ่ายเดียว ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้ข้อมูลครอบคลุม และสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6.2.3 เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นของบัณฑิต จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเป็นระยะทุก 3-5 ปี

## เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เขียวขี้ และสุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์. 2528. สภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนกระบวนวิชาทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในหลักสูตรวิทยาศาสตร์ระดับปริญญาตรีของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น. รายงานการวิจัย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิพนธ์ คันธเสวี. 2540. ปรัชญาเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวิชาการศึกษาทั่วไป. บทความทางวิชาการประกอบการประชุมทางวิชาการการศึกษาทั่วไป โครงการการศึกษาทั่วไปเรื่อง "การศึกษาทั่วไป : วิสัยทัศน์ในทศวรรษหน้า" เมื่อวันที่ 21-22 ตุลาคม 2540. ณ อาคารสถาบัน 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และทองอินทร์ วงศ์โสธร. 2526. สภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป. รายงานการวิจัย. กองแผนงาน ทบวงมหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัย,ทบวง. 2532. ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ.2532. เอกสารอัดสำเนา.
- วิจิตร ศรีสอาน. 2541. แนวคิดในการจัดการศึกษาวิชาศึกษาทั่วไป. บรรยายพิเศษในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง "การจัดวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพบัณฑิต" โดยสำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2539 ณ โรงแรมปรีนซ์ พาเลด กรุงเทพมหานคร.
- วิเรืองรอง รัตนวิไลสกุล. 2540. การศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชากลุ่มมนุษยศาสตร์ของอาจารย์และนักศึกษาในสถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี. บทความทางวิชาการประกอบการประชุมทางวิชาการการศึกษาทั่วไป "การศึกษาทั่วไป : วิสัยทัศน์ในทศวรรษหน้า" จัดโดยโครงการการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 21-22 ตุลาคม 2540. ณ อาคารสถาบัน 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีเพ็ญ สุภพิทยากุล. 2538. การปฏิรูปงานการศึกษาทั่วไปของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการการศึกษาทั่วไปของหลักสูตรระดับปริญญาตรี เมื่อวันที่ 14-15 กันยายน 2538 ณ โรงแรมเมอร์เคียว บางกอก กทม.
- สรสิทธิ์ วัชรโรทยานและคณะ. ม.ป.ป. ความคิดเห็นและเจตนาคติของอาจารย์และนิสิตในเรื่องการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. 2540. การศึกษาทั่วไป : เรียนอะไร ทำไมต้องเรียน. บทความทางวิชาการ  
ประกอบการประชุมทางวิชาการการศึกษาทั่วไป "การศึกษาทั่วไป : วิสัยทัศน์ในทศวรรษหน้า"  
จัดโดยโครงการการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 21-22 ตุลาคม 2540. ณ  
อาคารสถาบัน 3 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำเร็จ จันทรสุวรรณและสุวรรณ บัวทวน. 2537. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS/PC+. เอกสาร  
ประกอบการฝึกอบรมเรื่อง "ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์" พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น : คณะ  
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำเร็จ บุญเรืองรัตน์. 2538. การพัฒนาหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปเพื่อสร้างคุณลักษณะบัณฑิต  
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: บทความงานวิจัย. เอกสารประกอบการสัมมนาทาง  
วิชาการเรื่องวิชาศึกษาทั่วไปของหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยทบวงมหาวิทยาลัย  
ระหว่างวันที่ 14 -15 กันยายน 2538.
- สุวิชัย โกศัยยะวัฒน์. 2540. การศึกษาทั่วไป : เรียนอะไร ทำไมต้องเรียน. บทความทางวิชาการ  
ประกอบการประชุมทางวิชาการการศึกษาทั่วไป "การศึกษาทั่วไป : วิสัยทัศน์ในทศวรรษหน้า"  
อุบลราชธานี, มหาวิทยาลัย. ม.ป.ป. การดำเนินงานระหว่าง ปี 2533-2538. เอกสารโรเนียว : กอง  
แผนงาน มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

**ภาคผนวก**

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อวิชาศึกษาทั่วไป

กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ของบัณฑิต มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นต่อวิชาศึกษาทั่วไป กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้ได้จริง

ตอนที่ 3 ข้อมูลแสดงความคิดเห็นต่อรายวิชาที่เป็นประโยชน์

ตอนที่ 4 ข้อมูลแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงใน  หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ  ชาย  หญิง

2. อายุ ..... ปี ..... เดือน

3. อาชีพบิดา .....

4. อาชีพมารดา .....

5. ภูมิลำเนา .....

6. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวก.....

..... โทรศัพท์ .....

7. เข้าศึกษาเมื่อปีการศึกษา 25..... คณะ..... สาขา.....

8. หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว ท่าน  ได้ทำงานภายใน 3 เดือน  ได้ทำงานภายใน 4-6 เดือน

ได้ทำงานหลัง 6 เดือนไปแล้ว  ไม่ได้งานทำ

ศึกษาต่อ

9. หากทำงานแล้ว ปัจจุบันท่านทำงานที่ .....

ตำแหน่ง ..... เงินเดือน .....

10. หากศึกษาต่อ ท่านศึกษาที่คณะ ..... สาขา .....

มหาวิทยาลัย / สถาบัน .....

**ตอนที่ 2** แบบสอบถามตอนนี้แบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ โปรดเขียนวงกลมรอบตัวเลขที่ท่านเลือก โดยใช้หมายเลขแทนความหมาย ต่อไปนี้

- |                      |                |
|----------------------|----------------|
| 1 หมายถึง น้อยที่สุด | 2 หมายถึง น้อย |
| 3 หมายถึง ปานกลาง    | 4 หมายถึง มาก  |
| 5 หมายถึง มากที่สุด  |                |

รายการ	ระดับคะแนน				
1. สามารถเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจกับสาขาวิชาอื่นได้	1	2	3	4	5
2. ช่วยพัฒนาความคิดอ่านได้ทันโลก ทันเหตุการณ์	1	2	3	4	5
3. สามารถนำความรู้ ความเข้าใจปรับใช้ในเหตุการณ์ หรือสถานการณ์จริง	1	2	3	4	5
4. ฝึกให้รู้จักคิดและหาเหตุผลด้วยวิธีการต่าง ๆ มากกว่าท่องจำ	1	2	3	4	5
5. เข้าใจและสามารถวิเคราะห์ วิจัยกรณีเรื่องราวและสภาพสังคม หรือสภาพแวดล้อมได้	1	2	3	4	5
6. ทำให้เกิดความสนใจ อยากศึกษาหรือติดตามเหตุการณ์ ข่าวสารทางสังคม	1	2	3	4	5
7. สามารถนำความรู้ ความเข้าใจประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพการงาน	1	2	3	4	5
8. สามารถนำความรู้ ความเข้าใจประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในสังคม	1	2	3	4	5
9. เสริมสร้างควมมีระเบียบวินัย เสียสละ และสามัคคี	1	2	3	4	5
10. เสริมสร้างให้มีความสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่า	1	2	3	4	5
	ส่วนตน				

**ตอนที่ 3** โปรดขีดเครื่องหมาย / ลงในวงเล็บหน้าข้อความที่เป็นคำตอบของท่าน ( หากมากกว่า 1 คำ  
ตอบ กรุณาใส่เลขหมาย 1,2,3,4 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย )

1. ท่านเห็นว่า วิชาใดต่อไปนี้ ทำให้ท่านมีโลกทัศน์ที่กว้างไกล

- |  |  |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> มนุษย์กับสังคม    | <input type="checkbox"/> เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจเบื้องต้น |
| <input type="checkbox"/> มนุษย์กับอารยธรรม | <input type="checkbox"/> วัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน        |
| <input type="checkbox"/> ไม่มีวิชาใดเลย    |  |

2. ท่านเห็นว่า วิชาใดต่อไปนี้ ทำให้ท่านคิดอย่างมีเหตุผลมากขึ้น

- |  |  |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> มนุษย์กับสังคม    | <input type="checkbox"/> เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจเบื้องต้น |
| <input type="checkbox"/> มนุษย์กับอารยธรรม | <input type="checkbox"/> วัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน        |
| <input type="checkbox"/> ไม่มีวิชาใดเลย    |  |

3. ท่านเห็นว่า วิชาใดต่อไปนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

- |  |  |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> มนุษย์กับสังคม    | <input type="checkbox"/> เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจเบื้องต้น |
| <input type="checkbox"/> มนุษย์กับอารยธรรม | <input type="checkbox"/> วัฒนธรรมไทยในอดีตและปัจจุบัน        |
| <input type="checkbox"/> ไม่มีวิชาใดเลย    |  |

**ตอนที่ 4** โปรดแสดงความคิดเห็น ความต้องการและข้อเสนอแนะของท่านลงในช่องว่าง

1. ท่านคิดว่าควรเปิดสอนวิชาประเภทใด หรือเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องใด ที่**ไม่มี**ในหลักสูตรและน่าจะ  
เป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น .....

.....  
.....

2. กิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากจะเป็นการบรรยายแล้ว กิจกรรมใดบ้างที่จะช่วยให้การเรียนวิชา  
ดังกล่าวน่าสนใจและเป็นประโยชน์ยิ่งขึ้น .....

.....  
.....

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น ผู้สอน สื่อการเรียนการสอน เอกสารประกอบการเรียนการสอน เป็นต้น

.....  
.....  
.....  
.....

ตารางผนวกที่ 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์และการนำไปใช้จริงของวิชาศึกษาทั่วไปทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แยกเป็นด้านต่าง ๆ 10 ด้าน ดังนี้

รายการ	ระดับคะแนน									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สามารถเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจกับวิชาสาขาอื่น	4	2.3	35	20.2	84	48.6	43	24.9	7	4.0
2. ช่วยพัฒนาความคิดอ่านได้ทันโลก ทันเหตุการณ์	-	-	18	10.4	64	37.0	67	38.7	24	13.9
3. สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในเหตุการณ์หรือสถานการณ์จริง	3	1.7	21	12.7	63	36.4	73	42.2	13	7.5
4. ฝึกให้รู้จักคิดและหาเหตุผลด้วยวิธีต่าง ๆ มากกว่าท่องจำ	5	2.9	29	16.8	49	28.3	65	37.6	25	14.5
5. เข้าใจและสามารถวิเคราะห์วิจารณ์สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมได้	2	1.2	15	8.7	60	34.7	77	44.5	19	11.0
6. สนใจศึกษาหรือติดตามเหตุการณ์ข่าวสารสังคม	6	3.5	19	11.0	54	31.2	74	42.8	20	11.6
7. นำความรู้ ความเข้าใจประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ	5	2.9	30.0	17.3	62	35.8	68	39.3	8	4.6
8. นำความรู้ความเข้าใจประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต	-	-	22	12.7	51	29.5	78	45.1	14	8.1
9. เสริมสร้างควมมีระเบียบเสียสละและสามัคคี	11	6.4	25	14.5	65	37.6	63	36.4	8	4.6
10. เสริมสร้างควมมีสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	9	5.2	14	8.1	59	34.1	60	34.7	31	17.9